

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหา

การวิจัยนี้ต้องการศึกษาการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรม โดยนักเรียน นิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร ศึกษาการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมเมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระ 13 ตัวแปร และศึกษาตัวแปรอิสระที่ทำนายการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานครได้อย่างมีนัยสำคัญ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานั้นมีหน้าที่หลัก 2 ประการ หน้าที่ประการที่ 1 คือหน้าที่ถ่ายทอดศิลปวิทยา หมายถึงการถ่ายทอดรักษาส่ง เสริม เติบโตวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนสืบหอคมรดกวัฒนธรรมทางวิชาการของมนุษย์ และหน้าที่ประการที่ 2 คือหน้าที่ในการชี้แนะให้รู้จักการดำเนินชีวิตที่พึงาม ถูกต้อง และการฝึกฝนพัฒนาตนจนถึงความสมบูรณ์..... (พระราชวรมุณี 2530: 58-59)

พระราชวรมุณีได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การศึกษานหน้าที่ถ่ายทอดศิลปวิทยานั้น เปรียบเสมือนหน้าที่ในการสร้าง เครื่องมือ ซึ่งเอาไปใช้ประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิต เพื่อไปพัฒนาวัตถุและสภาพแวดล้อมภายนอก ส่วนหน้าที่ที่สอง เป็นหน้าที่ชี้แนะแนวทางดำเนินชีวิต เป็นหน้าที่ในการพัฒนาตัวบุคคลที่จะไปใช้ เครื่องมือ ซึ่งผู้พัฒนาคนในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เท่านั้น จึงจะเป็นผู้ใช้ เครื่องมือได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์แท้จริง

จากทัศนะข้างต้นนั้น ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาที่สมบูรณ์นั้น นอกจากจะสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการแล้ว ยังจะต้องสร้างคนให้รู้จักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดีงามยิ่งขึ้น เพื่อจะนำความรู้ความสามารถด้านวิชาการนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง

นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษา ถือได้ว่าเป็น "ปัญญาชน" เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อประเทศ จะต้องเป็นผู้แนะและรับผิดชอบอนาคตของประเทศต่อไป ดังนั้นในฐานะของผู้มีการศึกษา นอกจากที่จะมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินชีวิตหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพื่อนำความรู้ความสามารถมาใช้ให้เกิดประโยชน์แท้จริงด้วย

อย่างไรก็ตาม มีรายงานของกองกักตักสัตว์สภาพเด็กและเยาวชนรายงานว่า จำนวน เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และถูกจับกุมได้เพิ่มจากจำนวน 4,961 คน ภายในปี 2522 เป็น 7,546 คน ในปี 2524 และเพิ่มเป็น 8,776 คนในปี 2527 และจำนวนครึ่งหนึ่งในเป็น นักเรียน (กรมตำรวจ, กองกักตักการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน 2527) ในปี 2529 จำนวน เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 1,168 คน เป็นเด็กและเยาวชนอายุ ตั้งแต่ 7-18 ปี และความผิดของเด็กและเยาวชนเหล่านั้นตั้งแต่ความผิดต่อทรัพย์สิน เช่น ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ว่างราวทรัพย์ ลักทรัพย์ ความผิดต่อร่างกาย เช่น ทำร้ายร่างกาย ช่มชู้นกระทำชำเรา ยาเสพติด อาวุธปืนวัตถุระเบิด การพนัน และช่องโง่ (กรมตำรวจ, กองวิจัยและวางแผน 2529)

การศึกษาของสมจิต วัฒนาชยาภล, วิไลวรรณ ยามาลี และสมเกียรติ (2525) ซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจากศาลคดีเด็กและ เยาวชน ในรายงาน "แสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน" พบว่า เด็กและเยาวชนที่ กระทำผิดส่วนใหญ่อาชั้หรือจำคุกหรือไม่มีงานทำ 65.6% และเป็นนักเรียนถึง 21.67%

ข้อมูลดังกล่าว เป็นปัญหาที่ต้องขบคิด และตั้งคำถามกันมากกว่า สถาบันการศึกษาตลอดจน ศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะช่วยแก้ปัญหานี้กันได้อย่างไร

จิตวิทยาเป็นศาสตร์ศึกษาพฤติกรรมเพื่อทำความเข้าใจ ทำนาย และควบคุมพฤติกรรม ในที่สุด การศึกษาในทางจิตวิทยานานไม่ใคร่ศึกษา หรือมีทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมหรือปัญหาการ เกิด อาชญากรรมในบริบทของสังคมไทยครั้ง แต่มีทฤษฎีความก้าวร้าวตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทาง สังคมที่คาดว่าน่าจะนำไปทำความเข้าใจและอธิบายอาชญากรรมได้เนื่องจาก ความก้าวร้าวเป็น คุณสมบัติพื้นฐานของการก่ออาชญากรรมรุนแรง (Bartol and Bartol 1986:150) นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมได้กล่าวถึงการเรียนรู้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือพฤติกรรมใด ๆ ในสังคมไว้อย่างน่าสนใจว่า นอกจากจะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงแล้ว มนุษย์ยังเรียนรู้จาก การสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่นกระทำในสังคมด้วย ศึกษการเชื่อมโยงการกระทำและผลกรรม หนึ่งใคร่บาปหนึ่งพินาศพฤติกรรมใดแล้วใคร่รางวัล ใคร่การลงโทษ หรือใคร่การเพิกเฉย ผลของการเรียนรู้จากการสังเกตนี้ทำให้เกิดแรงจูงใจในตัวผู้สังเกตต่าง ๆ กันได้ ในกรณีผู้ สังเกตเห็นผู้อื่นทำพฤติกรรมเช่นนั้นแล้วใคร่รางวัล ก็จะเกิดแรงจูงใจกระต้นให้อยากทำ พฤติกรรมนั้น ๆ และหากเชื่อมโยงได้ว่าพฤติกรรมนั้น ๆ หนึ่งแล้วใคร่การลงโทษก็จะเกิดแรงจูงใจ ทางลบขบขงไม่ให้อยากทำพฤติกรรมนั้น

อาชญากรรมและการกระทำผิดต่าง ๆ ในสังคม เป็นสิ่งที่กฎหมายได้บัญญัติและมีบทลงโทษไว้ ผู้ที่ทำอาชญากรรมมักจะได้รับการลงโทษจากกฎหมาย จัดได้ว่าเป็นตัวอย่างและเป็นตัวแบบของการกระทำผิดซึ่งถูกลงโทษโดยกฎหมาย ซึ่งน่าจะมีผลในการยับยั้งพฤติกรรมในหมู่ผู้ที่จะกระทำผิดได้มาก อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ทำอาชญากรรมกันมากอยู่ และมากขึ้นด้วย

หากอธิบายในแง่ของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม สามารถอธิบายได้ในอีกแง่หนึ่งว่า ผู้กระทำผิดเพราะเห็นถึงคุณค่าในสิ่งที่ทำ และสามารถสร้างแรงจูงใจบางอย่างของตัวเองให้ทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งแรงจูงใจที่เขาสร้างนี้มีอำนาจเหนือการถูกลงโทษจากกฎหมาย เนื่องจากมนุษย์มีองค์ประกอบทางปัญญาที่ซับซ้อนในการควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนเองได้ ด้วยการสร้างแรงจูงใจให้ตัวเองได้ องค์ประกอบทางปัญญาจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ทฤษฎีได้อธิบายโครงสร้างทางปัญญาของมนุษย์นั้นประกอบไปด้วยมาตรฐานพฤติกรรมที่บุคคลคิดค้นแล้ว โดยมีองค์ประกอบย่อยของการรับรู้ การประเมิน และควบคุมพฤติกรรมตนเองให้เป็นไปตามมาตรฐานพฤติกรรมร่วมอยู่ด้วย (Bandura 1983: 29)

ดังนั้นในการทำความเข้าใจปัญหาอาชญากรรม ตลอดจนหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขต่าง ๆ สิ่งหนึ่งซึ่งจำเป็นคือการพยายามศึกษาให้รู้ถึงมาตรฐานการตัดสินพฤติกรรมที่บุคคลมีต่ออาชญากรรมด้วยว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้เราทราบและคาดการณ์ถึงแนวโน้มของการสร้างแรงจูงใจให้ตัวเอง และควบคุมพฤติกรรมตนเองของบุคคลหลังจากที่รับมาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่งแล้ว ว่าจะเป็นไปได้ในรูปใด ดังที่ Bartol and Bartol (1986: 83) ได้กล่าวไว้ว่า "เพื่อที่จะเข้าใจพฤติกรรมอาชญากรรมนั้น เราต้องตรวจสอบถึงการรับรู้ ความคิด ความคาดหวัง ศักยภาพและคุณค่าในการทำพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วย"

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมของ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งเปรียบเสมือนการศึกษาถึงมาตรฐานการตัดสินพฤติกรรมอาชญากรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษาว่าเป็นอย่างไร ในอีกประการหนึ่งนั้น การศึกษาการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ทำให้ทราบถึงความเห็นของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ต่อการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม หรือกฎหมายว่า นักเรียน นิสิต นักศึกษา เห็นว่าการกระทำนั้นมีความผิดร้ายแรงหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์มากเพียงใด อันจะเป็นข้อมูลและแนวทางสำคัญที่นำไปสู่การเข้าใจ การทำนาย การวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน นิสิต นักศึกษาได้ดังกล่าวข้างต้น

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่อยู่ในวัยเยาวชน คือช่วงระหว่างอายุ 15-25 ปี (Unesco 1986: 1) เพื่อความสะดวก สอดคล้องในด้านตัวแปร ที่ศึกษาตลอดจนขจัดปัญหาความแตกต่างของพัฒนาการด้านสติปัญญาอื่น ๆ และเนื่องจากนักเรียน นิสิต นักศึกษา เหล่านี้เติบโตขึ้นและดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมของชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพของครอบครัว สถานศึกษาที่ต่างกัน การรับข่าวอาชญากรรมจาก สื่อมวลชน การเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม การมีผู้รู้จักคุ้นเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม ตลอด จนระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันผู้วิจัยจึงคาดว่าตัวแปรเหล่านี้จะมี อิทธิพลต่อการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมด้วย

ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองใหญ่ มีผู้คนหนาแน่น และเกิดสถิติ อาชญากรรมมาก ดังรายงานของกรมตำรวจ ปี 2529 พบว่ามีผู้กระทำความผิดที่จัดเป็นอาชญากรรมใน กรุงเทพมหานคร 200,780 คน ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับสถิติความผิดดังกล่าวทั่วประเทศที่มี จำนวน 719,427 คน แล้วคิดเป็นจำนวน 28% ของการเกิดอาชญากรรมทั่วราชอาณาจักร

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความก้าวร้าวตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura

1) คำจำกัดความของความก้าวร้าว

ความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมทางสังคมซึ่ง เกิดจากการ เรียนรู้ของมนุษย์เช่นเดียวกับ พฤติกรรมอื่น ๆ การพิจารณาว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวหรือนั้น มีสิ่งที่จะต้องพิจารณา อยู่ 2 ประการคือ (Bandura 1973: 5; Bandura 1976: 203-204; Bandura 1983: 2)

1. เป็นพฤติกรรมที่ทำให้บุคคลได้รับบาดเจ็บได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกาย และจิตใจ และ/หรือเป็นพฤติกรรมทำลายทรัพย์สิน การทำให้บุคคลได้รับความเสียหายทางร่างกาย อาจทางได้โดยการทำร้ายโดยตรง หรือทำร้ายทางอ้อมโดยทำให้บุคคลได้รับอันตราย เสียหายจาก การกระทำของตน และการทำให้บุคคลได้รับความเสียหายทางจิตใจนั้นอาจทางได้โดยการดูถูก ดูหมิ่นทำให้อับอายขายหน้า หรือการใช้อำนาจบังคับจิตใจ เป็นต้น

2. เป็นพฤติกรรมที่ได้รับการตัดสินจากสังคมว่าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรม ก้าวร้าวเพราะมีพฤติกรรมบางพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ หรือทำลายทรัพย์สินโดยผู้กระทำ ความหมายที่ในสังคมหรืออาจหาความมีเจตนา หรือมีช้อยกเว้นอื่น ๆ ที่สังคมกำหนดไว้ ให้ทำได้ ยกตัวอย่าง เช่น หมอฟันหาฟันให้คนไข้ได้รับความเจ็บปวด ช่วงก่อสร้างที่หลายตึก เก่า เพื่อสร้างตึกใหม่ ถือได้ว่าเป็นการกระทำความหมายที่ในสังคม และในทางตรงกันข้าม

มีพฤติกรรมบางพฤติกรรมที่ได้รับการตัดสินจากสังคมว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวได้ แม้จะไม่มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บ หรือยังไม่มีทรัพย์สินเสียหาย เช่น คนที่มีเจตนาพยายามฆ่าผู้อื่น แต่ไม่สำเร็จ เป็นต้น

นอกจากนี้ พฤติกรรมเดียวกัน อาจได้รับการตัดสินต่างกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน เช่น เพศ อายุ ระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจ และเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ของผู้กระทำด้วย

การตีตราทางสังคม (Social Labeling Process)

การตีตราทางสังคมหรือเกณฑ์ในการตัดสินจากสังคมว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นมีหลายเกณฑ์ กล่าวโดยทั่วไปมีดังนี้ (Bandura 1973: 5-11)

1. ลักษณะเฉพาะของพฤติกรรม (The Characteristics of the Behavior itself) พฤติกรรมเหล่านี้มักเป็นพฤติกรรมที่ให้ผลกรรมที่น่าพึงใจ (Aversive Consequences) เช่น การทำร้ายร่างกาย การลบหลู่ดูหมิ่น การปฏิเสธสังคม การทำลายทรัพย์สิน เป็นต้น
2. ความเข้มในการตอบสนอง (The Intensity of Response) พฤติกรรมที่มักจะถูกตีตราว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวมักจะเป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มสูง เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมอื่นที่ยอมรับกันได้ทั่ว ๆ ไป เช่น การพูดจาใส่คนด้วยเสียงอันดัง การทำอะไรอย่างทู่ท้น หลุน่เล่น มีแนวโน้มจะถูกตีตราว่าเป็นความก้าวร้าวได้ง่ายกว่าพฤติกรรมธรรมดาที่มีความเข้มน้อย
3. การแสดงความเจ็บปวดของผู้รับเคราะห์ (Expression of Pain and Injury by Recipients) พฤติกรรมเดียวกันอาจได้รับการตัดสินได้ต่างกัน หากมีผู้รับเคราะห์ หรือไม่มีผู้รับเคราะห์ ยกตัวอย่างเช่น การเล่นหรือการชกต่อยกันของเด็ก ๆ จะได้รับการตีตราว่าเป็นความก้าวร้าว หากมีใครคนใดคนหนึ่งร้องไห้ หรือได้รับบาดเจ็บ ขณะที่พฤติกรรมเดียวกันนั้นอาจถูกมองว่าเป็นความรำเริง ถ้าเด็ก ๆ ยังเล่นกันต่อไปโดยไม่มีการแสดงปฏิกิริยาว่าได้รับความเจ็บปวด
4. เจตนาในการกระทำ (Intentions) หากพฤติกรรมก้าวร้าวพฤติกรรมใดได้รับการตีตราว่าผู้กระทำหาเจตนา ก็จะไม่ได้รับการตัดสินว่าเป็นความก้าวร้าว พฤติกรรมเดียวกันอาจได้รับการตีตราว่าเป็นความก้าวร้าวได้ (แม้จะยังไม่มีการทำร้ายเกิดขึ้น) หากผู้สังเกตสรุปได้ว่า บุคคลนั้นมีเจตนาต้องการทำร้ายผู้อื่น แม้การประเมินเจตนาเป็นสิ่งที่ประเมินยาก แต่โดยทั่วไปในสังคมหนึ่ง ๆ นั้นต้องมีมาตรฐานพฤติกรรมที่อ้างอิงได้จากการอธิบายทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้น ๆ บทบาทสถานภาพของผู้แสดงพฤติกรรม และการดูว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเงื่อนไขเฉพาะหน้าที่เป็นอุบัติเหตุ หรือมีการเตรียมการ เป็นต้น

5. ลักษณะของผู้ตีตราความก้าวร้าว (Characteristics of the Labelers) ลักษณะของผู้ตีตราความก้าวร้าวจะมีอิทธิพลต่อรูปแบบพฤติกรรมที่เขาตีความ เพราะคนเรามีแนวโน้มที่จะระบุเหตุคนอื่นเช่นเดียวกับที่เขาเป็น เช่น คนที่ก้าวร้าวมักจะระบุเหตุว่าคนอื่นตั้งใจก้าวร้าว และรับรู้พฤติกรรมนั้นว่าเป็นความก้าวร้าว นอกจากนี้คนที่ต่างกันในระดับเศรษฐกิจสังคม เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ มักจะตีตราพฤติกรรมเดียวกันว่าเป็นความก้าวร้าวในคุณภาพที่ต่างกันได้ด้วย ดังนั้นพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์กับบางกลุ่มอาจถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวจากคนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้

6. ลักษณะของผู้ก้าวร้าว (Characteristics of the Aggressors) ในสังคมหนึ่ง ๆ นั้น คนในสังคมจะได้รับประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่ ทำให้เขาสามารถพัฒนารูปแบบพฤติกรรมเฉพาะที่เหมาะสมกับอายุ เพศ กลุ่มศาสนา เชื้อชาติ อาชีพ ระดับเศรษฐกิจ สังคม ของเขาได้ ดังนั้นการประเมินผู้ก้าวร้าวจึงเกิดจากการเปรียบเทียบลักษณะของผู้ก้าวร้าวกับบรรทัดฐานพฤติกรรมทางวัฒนธรรมนั้น ๆ แล้ว ยกตัวอย่างเช่น มาตรฐานพฤติกรรมของผู้หญิงในสังคมทั่วไปจะมีการกล้าแสดงออกทางกายน้อยกว่าผู้ชาย ดังนั้นการกล้าแสดงออกทางกายมาก ๆ ของผู้หญิง จึงมีแนวโน้มจะถูกมองว่าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวได้ง่ายกว่าพฤติกรรมเดียวกันที่กระทำโดยผู้ชาย เป็นต้น

ขอบเขตของการศึกษาความก้าวร้าวและการตีตราความก้าวร้าว

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมได้เสนอขอบเขตของการศึกษาความก้าวร้าวที่นอกเหนือไปจากความก้าวร้าวระหว่างบุคคล คือความก้าวร้าวกลุ่ม (กลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยและต่อต้านสถาบัน) และความก้าวร้าวจากสถาบันด้วย ดังนั้นในการตีตราความก้าวร้าวจึงมีข้อโต้แย้งในการตีตราความก้าวร้าวกลุ่มและความก้าวร้าวจากสถาบัน เช่นเดียวกับที่เกิดข้อโต้แย้งในระดับบุคคลได้ เนื่องจากมีผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย รวมถึงผู้ได้รับประโยชน์ เสียประโยชน์จากความก้าวร้าวทั้ง 2 ประเภทนี้

การวิเคราะห์ความก้าวหน้าตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

แหล่งกำเนิดพฤติกรรมก้าวร้าว	ปัจจัยที่กระตุ้นพฤติกรรมก้าวร้าว	ปัจจัยที่ท้ายพฤติกรรมก้าวร้าว
<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้จากทางสังเกต 2. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง 3. ปัจจัยทางชีววิทยา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อิทธิพลจากตัวแบบ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 การระงับการยับยั้งพฤติกรรม 1.2 การส่งเสริมพฤติกรรม 1.3 การกระตุ้นความตื่นตัวทางอารมณ์ 1.4 การเน้นสิ่งเร้า 2. การกระทำที่นำมาซึ่งใจ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การทำร้ายร่างกาย 2.2 การขู่และการดุด่า 2.3 การเปลี่ยนแปลงการเสริมแรงไปเป็นลักษณะตรงข้าม 2.4 การขัดขวาง 3. อิทธิพลของตัวจริงใจ 4. การควบคุมจากคำสั่ง 5. การควบคุมจากลักษณะที่ผิดปกติ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเสริมแรงจากภายนอก <ol style="list-style-type: none"> 1.1 รางวัลที่จับต้องได้ 1.2 รางวัลทางสังคมและสภาวะภาพ 1.3 การแสดงออกว่าถูกทำร้าย 1.4 การบรรเทาการกระทำที่ไม่น่าพึงใจลง 2. การลงโทษ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การยับยั้งพฤติกรรม 2.2 การให้ขโมย 3. การเห็นผู้อื่นได้รับการเสริมแรง <ol style="list-style-type: none"> 3.1 การสังเกตเห็นการได้รางวัล 3.2 การสังเกตเห็นการลงโทษ 4. การเสริมแรงตนเอง <ol style="list-style-type: none"> 4.1 การให้รางวัลตนเอง 4.2 การลงโทษตนเอง 4.3 การเพิกเฉยที่จะลงโทษตนเอง <ol style="list-style-type: none"> 4.3.1 การอ้างเหตุผลทางศีลธรรม 4.3.2 การบรรเทาความผิดโดยเปรียบเทียบกับความผิดที่มากกว่า 4.3.3 การใช้ถ้อยคำที่ลบล้าง 4.3.4 การโยนความรับผิดชอบให้คนอื่น 4.3.5 การกระจายความรับผิดชอบ 4.3.6 การลดความเป็นมนุษย์ของเหยื่อ 4.3.7 การระบุเหตุว่าเป็นความผิดของเหยื่อ 4.3.8 การบิดเบือนผลรวม

ภาพที่ 1 การสรุปสาระสำคัญของแหล่งกำเนิดความก้าวร้าว สัมพันธ์กับทฤษฎีกรรม
ก้าวร้าว และสิ่งแวดล้อมพฤติกรรมก้าวร้าวในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
(Bandura 1983:3)

2) แหล่งกำเนิดของพฤติกรรมก้าวร้าว

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่าคนเรานำได้เกิดมาพร้อมกับมีความก้าวร้าวติดตัวมาด้วย แต่คนเรามีพฤติกรรมก้าวร้าวได้จากการเรียนรู้ ทั้งจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นในสังคม

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมก็ไม่ได้มองข้ามองค์ประกอบทางสรีระที่จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมีความเห็นว่าองค์ประกอบทางสรีระเป็นตัวเตรียมการล่วงหน้าของบุคคลที่จะรับรู้และเรียนรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เข้ามาสู่ประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งจะทำให้บุคคลมีอัตราการพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ต่างกันได้

2.1 การเรียนรู้จากการสังเกต

พฤติกรรมส่วนใหญ่ที่คนเราเรียนรู้ได้จากการสังเกต การเรียนรู้จากการสังเกตมีความจำเป็นแก่ชีวิตทั้งในแง่ของพัฒนาการและการอยู่รอด การอยู่รอดของมนุษย์จะน้อยลงถ้ามนุษย์เรียนรู้จากผลสภาวะกระทำของตนเอง เพียงเท่านั้น เพราะมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายเสี่ยงต่อการทุพพลภาพหรือเสียชีวิตมากมายที่มนุษย์ไม่สามารถจะลองผิดลองถูกได้ จำเป็นต้องใช้การเรียนรู้โดยสังเกตผลกรรมของผู้อื่น

การเรียนรู้จากการสังเกตเกิดขึ้นโดยที่คนสังเกตว่าตัวแบบทำอะไร ทำอย่างไร มีกฎเกณฑ์อย่างไร เมื่อสังเกตได้แล้ว ผู้สังเกตก็จะมีความคิดว่าตนจะทำพฤติกรรมใหม่ใด้อย่างไร ในเวลาข้างหน้ามนุษย์ก็สามารถระลึกแบบแผนพฤติกรรมมากระทำได้

การเรียนรู้จากการสังเกตประกอบด้วย 4 กระบวนการย่อยคือ (ธีระพร อุวรรณิณ 2528:239-241)

1. กระบวนการใส่ใจ กระบวนการใส่ใจเป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานในการสำรวจและรับรู้กิจกรรมของตัวแบบ พฤติกรรมที่ผู้สังเกตใส่ใจก็จะมีโอกาสจดจำพฤติกรรมนั้นได้มากกว่าในกระบวนการใส่ใจนี้มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการใส่ใจอยู่ 2 ประการคือ ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรม และตัวผู้สังเกตพฤติกรรม ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมเด่นชัด ตัวแบบที่มีความดึงดูดต่อผู้สังเกต ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมน่าจับจ้องจนเกินไป ตัวแบบที่มีประโยชน์ และตัวแบบที่มีความหลากหลาย (เช่นในโทรทัศน์) จะดึงดูดให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มากกว่าตัวแบบที่ลักษณะตรงกันข้าม

ในแง่ของตัวผู้สังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตพฤติกรรมจะใส่ใจหรือจดจํา พฤติกรรมได้มากน้อยหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการรับรู้ของผู้สังเกต ระดับความตื่นตัวของ ผู้สังเกต การรับรู้ที่บุคคลสะสมมาจากอดีตว่าเขาจะสนใจแง่มุมใดของพฤติกรรมของตัวแบบ และการเสริมแรงในอดีตที่เคยมีต่อผู้สังเกตว่าเขาเคยได้รับการเสริมแรงเมื่อใส่ใจต่อพฤติกรรมชนิดใดของตัวแบบด้วย

2. กระบวนการเก็บจํา กระบวนการเก็บจําช่วยให้นักวิจัยไม่ต้องทำตาม ตัวแบบทันทีขณะที่เห็นตัวแบบ แต่เรียนรู้จากการสังเกตแล้วเก็บจําการกระทำของตัวแบบไว้ และระลึกมาใช้แสดง เป็นพฤติกรรมในภายหลังได้

3. กระบวนการกระทำทางร่างกาย เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลผล จากการเก็บจําออกมาเป็นการกระทำ ผู้สังเกตที่จะทำตามตัวแบบได้ดี จะต้องมีความสามารถทาง ภายที่จะทำตามตัวแบบได้ และหาพฤติกรรมส่วนย่อยต่าง ๆ ได้ด้วย

4. กระบวนการจูงใจ มนุษย์ไม่ได้ทำทุกอย่างตามที่ตนเรียนรู้มา การ กระทำใดที่ทำแล้วเกิดผลทางบวกในทัศนะของผู้สังเกต จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้สังเกตมีพฤติกรรม ตามตัวแบบการกระทำใดที่ตัวแบบกระทำแล้วเกิดผลทางลบในทัศนะของผู้สังเกต แม้ว่าผู้สังเกตจะ เรียนรู้และสามารถทำตามตัวแบบได้ แต่ผลกรรมทางลบจะเป็นตัวจูงใจให้ถ่วงการทำตาม ตัวแบบ

ดังนั้นในการเรียนรู้ความก้าวร้าวของบุคคล ก็จะเรียนรู้ได้จากกระบวนการ ทั้ง 4 นี้ หากขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งก็ไม่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ความ ก้าวร้าวได้

2.1.1 แหล่งสำคัญที่เป็นแหล่งกำเนิดของความก้าวร้าว

ในสังคมปัจจุบัน มีแหล่งสำคัญ 3 แหล่ง ที่เป็นแหล่งกำเนิดของ การเรียนรู้ความก้าวร้าว คือ

1. อิทธิพลจากครอบครัว (Familial Influences)

ความก้าวร้าวจะได้รับอิทธิพลจากตัวแบบและการเสริมแรง จากสมาชิกในครอบครัว มีรายงานว่าในกลุ่มชายวัยรุ่นชายมีตัวแบบที่ก้าวร้าวจากครอบครัวมากกว่ากลุ่มที่นำชายวัยรุ่นชาย (Glueck and Glueck 1950; Mccord, Mccord and

Zola 1959 cited by Bandura 1976: 206) นอกจากนี้ การศึกษาของ Bandura and Walters (1959) ยังพบว่าบิดามารดาที่ใช้อำนาจความรุนแรงในการแก้ปัญหามักจะมีเด็ก ๆ ที่มีแนวโน้มจะใช้อำนาจก้าวร้าวในการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นด้วย

2. อิทธิพลจากวัฒนธรรมย่อย (Subculture Influences)

แม้ครอบครัวจะมีบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการทางสังคมของบุคคล แต่ครอบครัว ก็ยังอยู่ในระบบสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยวัฒนธรรมย่อยที่บุคคลอาศัยได้ใกล้ชิด และติดต่อสัมพันธ์กับวัฒนธรรมย่อยนั้นเป็นประจำ วัฒนธรรมย่อยบางแห่งหรือบางประเภทเป็นบ่อเกิดของความก้าวร้าวได้ดีทีเดียว เช่น มักพบว่าแหล่งที่เกิดเหตุการณ์ก้าวร้าวรุนแรงบ่อย มักเป็นแหล่งที่มีค่านิยมก้าวร้าวอยู่มาก และเป็นที่ซึ่งความก้าวร้าวได้รับการให้คุณค่าสูง (Short 1968; Wolfgang and Ferracuti, 1967) ในวัฒนธรรมย่อยที่เต็มไปด้วยความก้าวร้าวเช่นนี้ สถานภาพของบุคคลได้มาจากการต่อสู้ และสิ่งที่เป็นผลตามมามีคือ ผู้ก้าวร้าวเป็นค่านิยมที่ดีและมีเกียรติ

3. อิทธิพลจากตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Modeling)

การเรียนรู้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากโทรทัศน์ เป็นแหล่งเรียนรู้แหล่งหนึ่งของพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย โทรทัศน์ทำให้เด็ก ๆ ที่กำลังเจริญเติบโตเห็นภาพการแทง ค่อสู้ การทำร้ายร่างกายต่าง ๆ ทำให้เด็กและผู้ใหญ่มีโอกาสเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวในโทรทัศน์ได้อย่างไม่จำกัดรูปแบบ

มีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคม ผลการวิจัยพบว่ารายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาก้าวร้าวมีผลต่อผู้ดูอย่างน้อย 4 ประการคือ

1. สอนพฤติกรรมก้าวร้าวใหม่ ๆ

โทรทัศน์เป็นครูผู้สอนได้ดี การศึกษาทั้งในห้องปฏิบัติการและภาคสนามที่มีการควบคุมพบว่า เด็ก ๆ และวัยรุ่นที่ได้เห็น หรือไม่เคยเห็นความรุนแรงมาก่อนเมื่อได้ดูภาพยนตร์ที่รุนแรงจะมีการปรับพฤติกรรมให้ก้าวร้าวมากขึ้น และมีรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในชีวิตประจำวันอย่างก้าวร้าวมากขึ้น การวิจัยเชิงทดลองในภาคสนามที่มีการควบคุมสภาพการณ์ครั้งหนึ่งของ Leyens, and others (1975: 346-360) ทำการทดลองในบ้านสงเคราะห์เด็กชายในประเทศเบลเยียม ได้แบ่งบ้านเด็กที่อาศัยเป็นกลุ่มควบคุม 2 หลัง กลุ่มทดลอง 2 หลัง โดยกลุ่มควบคุมให้ดูรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาไม่ก้าวร้าว และกลุ่มทดลองให้ดูรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาก้าวร้าว แบ่งระยะเวลาในการทดลองเป็น 3 สัปดาห์ คือสัปดาห์ดูพื้นฐานพฤติกรรม สัปดาห์ที่ได้รับการทดลอง และสัปดาห์ติดตามผลการทดลอง ได้ผลจากการสังเกตพฤติกรรม 13 ประเภทพฤติกรรม (ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมชู้ว่าจะทำร้าย พฤติกรรมทำร้าย

พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาต่อบุคคล พฤติกรรมก้าวร้าวต่อสิ่งของ พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาที่ไม่ระบุตัวบุคคล พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาต่อตัวเอง พฤติกรรมทารุณตัวเอง พฤติกรรมเดี่ยวที่มี การเคลื่อนไหวช้าๆ เช่น เดินเล่นคนเดียว พฤติกรรมนั่งเคลื่อนไหวมาช้าๆ เช่น นอน พฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากคนอื่น พฤติกรรมการเล่นเข้าสังคมแบบออกก่าลัง พฤติกรรมการเล่นเข้าสังคมแบบไม่ออกก่าลัง และพฤติกรรมร้องขอของจากผู้อื่น) พบว่า เด็กที่ดูรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาก้าวร้าวมีการชู้ว่าจะทารุณร่างกายและทารุณซึ่งกันและกันมากกว่าเด็กที่ดูรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาไม่ก้าวร้าว

2. ทำให้เกิดการระงับการยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าว

การได้เห็นความก้าวร้าวทางโทรทัศน์มีผลทำให้เกิดการไม่ควบคุมยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าว ลักษณะหลายประการที่เสนอในโทรทัศน์มีแนวโน้มทำให้การยับยั้งที่จะแสดงความก้าวร้าวของคนลดน้อยลง ภาพพจน์ของความก้าวร้าวที่แสดงออกในโทรทัศน์ทำให้ดูเหมือนว่าความก้าวร้าวทางกายเป็นผลสรุปของการแก้ปัญหาระหว่างบุคคล ความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้ น่าจะเรื่อง เสื่อมเสีย และเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของบุคคลด้วย เนื่องจากคนที่เป็นวีรบุรุษในโทรทัศน์ มักจะเป็นผู้ฆ่าได้มากที่สุด และเมื่อผู้ชนะฝ่ายธรรมะ เอาชนะฝ่ายอธรรมด้วยวิธีรุนแรง ผู้ดูก็จะได้อิทธิพลจากวิธีรุนแรงนั้นด้วย

3. ทำให้เกิดความชื่นซา และมีนิสัยคุ้นเคยกับความ

ก้าวร้าวที่ละ เล็กน้อย

การศึกษาถึงการชื่นซาและคุ้นเคยกับความก้าวร้าวที่ละ เล็กน้อยนี้ใช้วิธีการศึกษาจากการลคปฏิบัติรายการตอบสนองทางกายของผู้ดูการแสดง ความก้าวร้าวที่มีประสพการณ์ในการดูโทรทัศน์มาก ๆ (โดยอนุมานว่าคนที่ดูโทรทัศน์มากจะเห็นความ ก้าวร้าวจากโทรทัศน์มากกว่าคนที่ไม่ได้ดู)

การวิจัยเรื่องการลคปฏิบัติรายการตอบสนองทางกาย ของ Cline, Croff and Courier (1973: 360-365) ทหารทดลองในเด็กอายุ 5-12 ปี ในการทดลองที่ 1 และอายุ 7-14 ปี ในการทดลองที่ 2 แบ่งเด็กเป็นกลุ่มดูโทรทัศน์มาก (ประมาณ 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์หรือมากกว่า) และกลุ่มที่ดูโทรทัศน์น้อย (ประมาณ 4 ชั่วโมงต่อ สัปดาห์หรือน้อยกว่า) ให้เด็กทั้ง 2 กลุ่ม ดูรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาไม่ก้าวร้าว ตามด้วย รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาก้าวร้าว ขณะที่ดูรายการโทรทัศน์ทั้ง 2 ประเภท มีการวัดการตอบสนอง ทางกายด้วย GSR (Gulvanic Skin Response) และ Plythesmograph ซึ่งใช้วัดความดัน โลหิต พบว่าขณะที่ดูรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาก้าวร้าว กลุ่มเด็กดูโทรทัศน์มากตอบสนองต่อ GSR และ Plythesmograph ต่ำกว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์น้อยอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่เด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีการตอบสนองทางกายต่อการดูรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาธรรมดาค่าไม่ต่างกัน

อนึ่ง ความสำคัญและที่มาของการทดลองหรือการลด การตอบสนองทางกาย ซึ่งเป็นผลจากการที่บุคคลเกิดความชินชา หรือคุ้นเคยกับความก้าวร้าวที่ ละเล็กทีละน้อยนี้มาจากแนวความคิดของการเผชิญต่อภาวะต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน (Systematic Desensitization) (Cline, Croff and Courrier 1973: 360) ซึ่งมีสมมุติฐานว่า เมื่อคนเราได้ดูความก้าวร้าวมาก ๆ แล้ว ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม จากสื่อประเภทใดก็ตาม เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ และสื่ออื่น ๆ จะ เกิดผลตามมาอย่างหนึ่ง คือการชาชินทางจิต (Psychological Blunting) ต่อความ ก้าวร้าว ซึ่งจะกลายเป็นการตอบสนองทางอารมณ์ที่เฉยเมยต่อเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ และ การตอบสนองทางอารมณ์ที่เฉยเมยต่อเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ นี้ ทำให้คนเราลดปฏิบัติการ จริยธรรมและความใส่ใจ (Conscience and Concern) ต่อตัวแบบก้าวร้าวต่าง ๆ ได้ สิ่งนี้เอง เป็นจุดเริ่มต้นของการยอมรับความรุนแรงจากตัวแบบ ต่าง ๆ ได้ ซึ่งในระยะยาว คาดว่าจะส่งผลให้สังคมของเราปลูกฝังทัศนคติที่ไม่เห็นความแตกต่าง ของความก้าวร้าวและไม่ ก้าวร้าว อีกทั้งไม่ใส่ใจต่อเหยื่อของความก้าวร้าวต่อไปด้วย (Cline, Croft and Courrier 1973: 360-361)

งานวิจัยของ Thomas, and others (1977: 450-458) ที่ได้ศึกษาถึงการตอบสนองทางอารมณ์ที่มีต่อความก้าวร้าวในชีวิตจริงก็ได้ให้ผล สนับสนุนแนวความคิดข้างต้น การวิจัยของ Thomas แบ่งเป็น 2 การทดลอง การทดลองที่ 1 ใช้ผู้ร่วมการทดลองอายุ 8-10 ขวบ การทดลองที่ 2 ผู้ร่วมการทดลองเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา แต่ใช้กระบวนการในการวิจัยเหมือนกัน คือให้ผู้ร่วมการทดลองทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองดู ภาพยนตร์เรื่องหนึ่งเพื่อวัด GSR พื้นฐาน จากนั้นให้กลุ่มควบคุมดูภาพยนตร์ก็หาธรรมชาติ และกลุ่ม ทดลองดูภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาก้าวร้าว ต่อมาให้ผู้ร่วมการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม เผชิญกับสถานการณ์ จริง ซึ่งในที่นี้ให้กลุ่มผู้ร่วมการทดลองเด็กดู Video Tape ที่เป็นการทะเลาะเบาะแว้งของเด็ก แต่ผู้วิจัยบอกกับเด็กผู้ร่วมการทดลองว่าเด็กที่เห็นใน Video Tape เป็นเด็กซึ่งอยู่อีกห้องหนึ่ง ถ่ายโทรทัศน์วันจรมิคา (จากการถามในแบบสอบถามหลังการทดลองพบว่าเด็ก ๆ ผู้ร่วมการ ทดลอง เชื่อตามนี้) ในกลุ่มผู้ร่วมการทดลองผู้ใหญ่ให้ดูภาพยนตร์ที่ถ่ายจากการ เกิดจลาจลทาง การเมือง ในปี 1968 ซึ่งถ่ายจากเหตุการณ์จริง

ผลการทดลองในผู้ร่วมการทดลอง เด็กพบว่า เด็กกลุ่มทดลองที่ เคยดูภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาก้าวร้าวมาก่อน ตอบสนองต่อ GSR ในสถานการณ์จริงน้อยกว่ากลุ่ม ควบคุมที่เคยดูภาพยนตร์ธรรมดา นอกจากนี้ผู้ทดลองได้ให้เด็ก ๆ กรอกรายละเอียดของนิสัยใน การดูภาพยนตร์ และหาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการดูภาพยนตร์กับการตอบสนองต่อ GSR ใน

สถานการณ์จริงที่เห็น เด็กอื่นทะเลาะกัน พบว่ายิ่ง เด็ก ๆ มีนิสัยในการดูภาพยนตร์ที่มีเนื้อหา ก้าวร้าวมากเท่าไรก็จะตอบสนองต่อความก้าวร้าวในสถานการณ์จริงน้อยลง เท่านั้น

ส่วนผลการทดลองในผู้ร่วมการทดลองผู้ใหญ่ พบว่าผู้ชายในกลุ่ม ทดลองซึ่งดูภาพยนตร์ก้าวร้าวตอบสนองต่อภาพยนตร์เหตุการณ์กลางจริงต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญ แต่พบผลตรงกันข้ามในผู้หญิง

จากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้ สามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่ดูภาพยนตร์ที่มี เนื้อหาก้าวร้าวหรือผู้ที่ดูภาพยนตร์จากโทรทัศน์มาก (ซึ่งอนุมานว่าได้เห็นตัวแบบก้าวร้าวจาก โทรทัศน์มากกว่า) มีการตอบสนองทางกายหรือทางอารมณ์ต่อความก้าวร่วมน้อยลง ซึ่งแสดงว่า มีการซาซึนต่อความก้าวร้าวมากขึ้น

4) ปรับโลกทัศน์ของผู้ดู

ในชีวิตประจำวันนั้น บุคคลมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพียงบางส่วนเท่านั้น เช่นพบกับสถานที่ กลุ่มเพื่อน งานที่ เกี่ยวข้องแบบเดิม ๆ ด้วยเหตุนี้บุคคลจึงมีโอกาสรูปลักษณ์ต่อความเป็นจริงในสังคมใหญ่ที่เขา คิดต่อหรือมีความสัมพันธ์ด้วยเพียง เล็กน้อยนั้นผ่านทางโทรทัศน์ แทนการเห็นสภาพจริง ๆ ในสังคม และเนื่องจากโลกตามที่รับรู้ในโทรทัศน์ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นตัวแทนสถานการณ์ในสังคมนั้น มักมีแต่ เรื่องของคนที่ไม่ดีร้าย ไร้ธรรมะ ดังนั้นจึงทำให้การรับรู้ความจริงเกี่ยวกับโลกของผู้ดูโทรทัศน์ บิดเบือนไป ตามเรื่องที่เราเห็นในโทรทัศน์ได้

การวิจัยของ Gerbner and Gross (1976: 173-199) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ใช้ข้อมูลเอกสาร พบว่าผู้ที่ดูโทรทัศน์มากมักจะมองค่อนแค้นใจผู้อื่น และ ประเมินโอกาสที่ตัวเองจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าผู้ดูโทรทัศน์น้อย ผู้ดูโทรทัศน์มาก มีความเห็นว่าสังคมเป็นอันตรายมากกว่า อดขงไม่จำกัดระดับการศึกษา เพศ อายุ หรือจำนวน หนังสือพิมพ์ที่อ่าน

นอกจากนี้ยังพบว่าความเข้าใจผิด ๆ ของบุคคล เกี่ยวกับอาชีพ ความเป็นชาติ กลุ่มเชื้อชาติ บทบาททางเพศ บทบาททางสังคม และบทบาทด้านอื่น ๆ ของชีวิตนั้น เกิดขึ้นโดยผ่านตัวแบบสัญลักษณ์ที่แสดงบทบาทจากสื่อมวลชนด้วย

ตัวแบบสัญลักษณ์มีบทบาทสำคัญในการแพร่กระจายและปรับแต่ง พฤติกรรมก้าวร้าวกลุ่มที่เกิดขึ้นในที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้ ตัวแบบสัญลักษณ์ที่ใช้แก้ปัญหาที่ประสบความสำเร็จมักจะถูกนำมาใช้จากกลุ่มที่เจอปัญหาคล้ายกัน ทั้งในแง่หลักการและยุทธวิธี ยกตัวอย่าง เช่น การต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นจากตัวแบบการเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม อดขงยุทธวิธีไร้ความรุนแรงของคานธินัน ได้ทำให้เกิดการรณรงค์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดความ ไม่ชอบธรรมในสังคมอีกมาก ปัจจุบันวัตถุประสงค์นี้ยังคงอยู่ แต่มีการ เปลี่ยนยุทธวิธี เป็นการใช้อ

ความรุนแรง ใช้กำลังบังคับกันมากขึ้น ทั้งยังมีการเลียนแบบการใช้ความรุนแรงนี้อย่างแพร่หลาย เช่น การปล้นเครื่องบิน การลักพาตัวผู้โดยสารเป็นตัวอย่าง เป็นต้น

2.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

พฤติกรรมที่บุคคลเรียนรู้จากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นั้น ยากที่จะจำแนกอย่างเป็นอิสระจากกันว่าพฤติกรรมนั้นมาจากประสบการณ์ตรงของเขาเอง หรือประสบการณ์จากการสังเกต พฤติกรรมของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม แม้จะมีอิทธิพลของตัวแบบจากการสังเกตที่เสนอในสิ่งใดก็ตาม พฤติกรรมที่บุคคลเรียนรู้ นั้น อาจเกิดขึ้นได้จากการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นด้วยตนเองแล้ว เรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยตนเองได้ด้วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง หรือผลรวมจากประสบการณ์ตรงมีผลต่อบุคคล 3 ด้านคือ ด้านการให้ข้อมูล ด้านการจูงใจ และด้านการเสริมแรง (ธีระพร อุวรรณิณ: 2528: 238-239)

2.2.1 . ด้านการให้ข้อมูล ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำให้ข้อมูลกับบุคคล ได้ว่าการกระทำใดนำไปสู่ผลกระทบทางบวก เช่น ได้รับคำชม ได้รับรางวัล หรือทำให้ตนสบายใจ นอกจากนี้ก็ให้ข้อมูลว่าการกระทำใดนำไปสู่ผลกระทบทางลบ เช่น ถูกตำหนิ ถูกลงโทษ หรือทำให้ตนไม่สบายใจ เนื่องจากบุคคลมีความคิดและความจำ บุคคลก็สามารถหาข้อมูลผลกระทบจากการกระทำหนึ่ง ๆ ไว้สำหรับพิจารณาในอนาคตว่าตนควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้นอีก

2.2.2 ด้านการจูงใจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำมีความหมายต่อบุคคล ในฐานะเป็นตัวจูงใจทางบวกหรือทางลบ ผลกระทบใดเป็นที่พึงพอใจของผู้กระทำมาก ผลกระทบนั้นก็มีการจูงใจทางบวกสูง ผลกระทบใดทำให้ผู้กระทำไม่พึงพอใจ ผลกระทบนั้นก็มีการจูงใจทางลบสูง การจดจำผลกระทบต่าง ๆ ได้จะทำให้ผลกระทบที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้วเป็นตัวจูงใจให้บุคคลพยายามทำ หรือหลีกเลี่ยงการกระทำเช่นนั้นอีก

2.2.3 ด้านการเสริมแรง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำเป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้ผู้กระทำทราบหรือเป็นที่ยืนยันความคาดหวังที่มีมาก่อน ว่าการกระทำใดก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกหรือการเสริมแรง และการกระทำใดก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเห็นว่าการเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ คือการเสริมแรงที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ รู้ตัวว่าการกระทำใดของตนนำไปสู่การเสริมแรง ทัศนคตินี้การเสริมแรงในมนุษย์จึงเกิดขึ้นโดยผ่านระบบการให้ข้อมูลและการจูงใจ มากกว่าจะเกิดขึ้นในลักษณะแบบกลไกที่ตัวเสริมแรงไปเสริมแรงพฤติกรรมมนุษย์โดยตรงโดยผู้ถูกเสริมแรงไม่รู้ตัว (ซึ่งทัศนคติหลังนี้กลุ่มนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมสุดโต่งยึดถือกันมาก)

การวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เป็นงานวิจัยของ Patterson, Littman and Bricker (1967 cited by Bandura 1983: 10) ซึ่งได้รายงานการศึกษาในภาคสนามที่พบว่า เด็กที่ชอบยอมแพ้จากการเคยตกเป็นเหยื่อในการต่อสู้ ชำแล้วซ้ำเล่า เมื่อมีโอกาสได้รับการเสริมแรงจากการประสบความสำเร็จในการต่อสู้ ไม่เพียงแต่จะเพิ่มการต่อสู้ป้องกันตัวมากขึ้น แต่จะเริ่มจู่โจมทำร้ายคนอื่นต่อไปด้วย ส่วนเด็กที่ชอบยอมแพ้ที่ไม่เคยต่อสู้ เพราะชอบหลีกเลี่ยงการต่อสู้ และ เด็กชอบยอมแพ้ที่ต่อสู้แล้วไม่ชนะก็ยังคงยอมแพ้ต่อไป

การเรียนรู้จากการสังเกตและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงมีอิทธิพลร่วมกันในการเรียนรู้ความก้าวร้าวในชีวิตประจำวัน มนุษย์เราเรียนรู้รูปแบบความก้าวร้าวมากมายจากการสังเกตและขัดเกลา ปรับแต่งพฤติกรรมโดยการเสริมแรงจากประสบการณ์ตรง ตัวอย่างของการเรียนรู้จากการสังเกต และการเรียนรู้จากการเสริมแรงในประสบการณ์ตรงที่ส่งผลต่อความก้าวร้าวร่วมกันนั้น คือ การรายงานการศึกษาความก้าวร้าวข้ามวัฒนธรรมของสังคมหรือเชื้อชาติที่ชอบทำสงคราม เป็นชีวิตจิตใจ และสังคมที่ชอบความสงบแบบเบสิฟิกเปรียบเทียบกัน

การศึกษาของ Gardner and Heider (ธีระพร อุวรรณิณ 2529: 6/10-6/11; Bandura 1973: 107-113; Gardner and Heider 1968: 135-144) พบว่าชนเผ่าคูมุดานีนินิวากินีเป็นเผ่าที่ซึ่กถือการทำสงครามเป็นชีวิตจิตใจ ชนเผ่านี้อยู่กันเป็นหมู่บ้านระหว่างหมู่บ้านเป็นไร่สวนที่เพาะปลูกพืช แต่ละหมู่บ้านมีการเตรียมพร้อมในการทำสงครามเสมอโดยการจัดเวรยาม และมีผู้สังเกตการณ์จากหอสู่ ชายทุกคนจะมีอาวุธติดตัวพร้อมที่จะต่อสู้ได้เสมอ เวลาไปไหน ๆ กิจกรรมอื่น ๆ ก็ทำเพื่อเตรียมรับสงครามกันมาก คือการตกแต่งประดับประดาอาวุธต่าง ๆ การคัดพักรอบ ๆ หมู่บ้านเพื่อป้องกันการโจมตี และมีพิธีทางไสยศาสตร์เพื่อช่วยให้สมาชิกมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ

นอกจากนี้ยังมีการอบรมเด็กตั้งแต่เล็ก ๆ อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้เป็นนักรบที่ดี เริ่มจากการเล่นยิงลูกหินด้วยหนังสติ๊กของเด็ก ๆ หอจดหมายก็ฝึกใช้ทอกกับเป้าลอย มีการซ้อมรบในหมู่บ้านเดียวกัน และให้เด็ก ๆ ไปเผ่าดูการทำสงครามจริง ๆ ในระยะห่าง

พวกคานีมีวิธีทำสงครามโดยการตะโกนท้าทายข้ามดินแดนซึ่งไม่มีเจ้าของ แล้วจึงประจัญหน้ากันโดยมีทอกและธนูเป็นอาวุธ เข้าปะทะกันหลายครั้งหลายหน ในการรบวันหนึ่ง ๆ นักรบที่เก่งกล้าของหมู่บ้านจะได้รับการยกย่องสรรเสริญ การทำสงครามนี้ ชนเผ่าคานีถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดสิ่งหนึ่งในชีวิต และที่น่าสนใจคือ การทำสงครามไม่ได้ทำเพื่อแย่งดินแดนอาหาร ผู้หญิง หรือปราบศัตรูให้ราบคาบ แต่เป็นการทำเพื่อผลทางสังคมและวิญญาณของนักรบที่ตายไป หากไม่แก้แค้นให้นักรบที่ตายไป วิญญาณก็จะก่อให้เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย อุบัติเหตุ พิษผลเสียหาย และโรคภัยต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการส่ง เวชวิญญาณพยาบาลของนักรบโดยการคัดเลือกเด็กผู้หญิงแล้วนำไปเผา จนเป็นเหตุให้เด็กหญิงในเผ่านี้ล้วนแต่หลายนิ้วกว่าจะรอดเป็นผู้ใหญ่

แต่กระนั้นก็ตาม ยังไม่มีใครทราบถึง เหตุผลหรือจุด เริ่มต้นของการทำสงครามอย่าง เป็นชีวิตจิตใจ ของชนเผ่านี้

สังคมที่ีความเห็นเกี่ยวกับความก้าวร้าวในทางตรงกันข้ามกับเผ่าคานี ก็มีผู้ รายงานไว้ เช่น Levy (1969) กล่าวถึงสังคมของชาวคาสติ ว่าเป็นสังคมที่ค้ำพิ การก้าวร้าวเป็นอย่างยิ่ง ชาวเกาะนี้เป็นชนที่มีนิสัยโกรธยาก และไม่มี การอาฆาตหรือหาว่าร้ายผู้อื่น เขา เชื่อกันว่าวิญญาณบรรพบุรุษจะก่อให้เกิดสิ่งไม่ดีแก่ผู้มีความก้าวร้าว และผู้ที่ช่วยผู้อื่นเกิด ความก้าวร้าว แม้ว่าจะมีความก้าวร้าวเกิดขึ้นเล็กน้อยในบางครั้ง แต่คนเหล่านี้ก็แสดงออกโดย การพูดมากกว่าจะใช้กำลัง และนาน ๆ ครั้งจะมีการใช้กำลังเกิดขึ้น แต่เป็นไปบนรูปที่ใหม่เป็น อันตรายอะไรมาก เพราะไม่มีการฝึกฝนกันมาก่อน

เด็กชาวเกาะเหล่านี้ได้รับการสั่งสอนไม่ให้เห็นแสดงความก้าวร้าว เพราะวิญญาณ บรรพบุรุษจะมาลงโทษแก่ผู้ก้าวร้าว ความโกรธเป็นสิ่งที่พิชิตร่างกาย และทางที่ดีควร หลีก เลี่ยง เสีย และหากผู้ใดเจ็บป่วยได้ป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุ พ่อแม่ก็จะพากันสอนเด็ก ๆ ว่าเป็น เพราะคนนั้นเคยแสดงความก้าวร้าวมาก่อน วิญญาณบรรพบุรุษจึงตามมาเอาโทษ

การอบรมเด็กให้เห็นถึงอันตรายที่อาจเกิดจากความก้าวร้าวและการขัด ประชยชนของความก้าวร้าวให้หมดไปเช่นนี้ เป็นเหตุให้เด็ก ๆ เติบโตขึ้นมาในสังคมอย่าง ไม่ แสดงออกและไม่เห็นประชยชนของความก้าวร้าว

สังคมทั้งสองที่กล่าวมานี้เป็นตัวอย่างให้เห็นว่าความก้าวร้าวในมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ ได้รับความอิทธิพลจากสังคมเป็นอย่างมาก

2.3 ปัจจัยทางชีววิทยา

ปัจจัยทางชีววิทยาเป็นคำกำหนดชี้แจงทัศนคติในการตอบสนองความก้าวร้าวของ บุคคล เช่นคนที่รูปร่างอ่อนแอ รูปร่างบอบบางก็ไม่สามารถที่จะแสดงความก้าวร้าวโดยใช้กำลัง หาว่าร้ายบุคคลอื่นได้ นอกจากนี้ ปัจจัยทางชีววิทยายังมีอิทธิพลต่อการ เรียนรู้ของบุคคล เป็นตัว เเตรียมความพร้อมของอินทรีย์ของแต่ละบุคคลที่จะ เรียนรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้เร็วหรือช้า ได้มาก หรือน้อยแตกต่างกัน

ในการศึกษาปัจจัยทางชีววิทยา มักมีผู้ถามมนุษย์ไปศึกษาในเชิง เปรียบเทียบกับ สัตว์ ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมได้อธิบายว่า ปัจจัยทางชีววิทยานั้นมีอิทธิพลต่อสัตว์และมนุษย์ แยกต่างกั น ในสัตว์ปัจจัยทางชีววิทยาอาจมีอิทธิพลมากกว่า สัตว์จะต้องพึ่งพาปัจจัยด้านนี้มากกว่า มนุษย์ เพราะความก้าวร้าวในสัตว์ทำให้เกิดความสำเร็จในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด เพื่อหา อาหาร ตลอดจนการมีคู่ ยิ่งสัตว์เหล่านี้มีสรีระที่แข็งแกร่งมากเพียงไร ก็ยิ่งมีโอกาสได้ชัยชนะาน การต่อสู้มากขึ้นเท่านั้น หากแต่ในมนุษย์ซึ่งมีความสามารถที่จะใช้ เครื่องทุนแรง เช่นอาวุธ มีสิ่ง แวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่นอำนาจ อิทธิพลต่าง ๆ ที่ใช้ในการต่อรอง เพื่อให้ได้สิ่งที่ตน

ต้องการ ทำให้มนุษย์ไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยด้านสรีระมากนัก ดังนั้นเราจึงเอาปัจจัยทางชีววิทยาหรือปัจจัยทางสรีระระหว่างมนุษย์และสัตว์ไปเปรียบเทียบเหมือนกันไม่ได้ทีเดียว

นอกจากนี้ Delgado (1967 cited by Bandura 1983: 4) ยังศึกษาพบว่า ปัจจัยทางการเรียนรู้ทางสังคมของสัตว์ก็มีอิทธิพลต่อการสนองตอบของสัตว์ด้วย จากการกระตุ้นระบบ hypothalamus ของลิงตัวผู้ที่เป็นจำฝูง พบว่าลิงจำฝูงจะโจมตีและहारร้ายลิงตัวผู้อื่น ๆ แต่จะไม่हारร้ายลิงตัวเมียที่มันเคยคุ้นเคยมาก่อน ซึ่งตรงข้ามกับการกระตุ้น hypothalamus ในลิงที่มีสถานภาพต่ำในฝูง ที่กลับจะหาทำให้ลิงนี้ยอมแพ้มากขึ้น

โดยที่สัทธิษณะของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม สรุปว่า คนเราได้รับกลไกทางสรีระประสาทระดับหนึ่งที่ทำให้เขาสามารถแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวได้ในระดับหนึ่ง แต่กลไกการแสดงออก เหล่านี้จะแสดงออกอย่างไร ขึ้นอยู่กับการกระตุ้นที่เหมาะสมและการควบคุมจากสติปัญญาด้วย การแสดงความก้าวร้าวนั้นจะมีลักษณะรุนแรงอย่างไร แสดงออกถี่มากน้อยแค่ไหน แสดงออกในสถานการณ์อย่างไร และมีเป้าหมายในการโจมตีต่อใครนั้นถูกกำหนดโดยองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคมทั้งสิ้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความหลากหลายและซับซ้อนแตกต่างกันออกไปในแต่ละกรณี

3.) ปัจจัยที่กระตุ้นพฤติกรรมก้าวร้าว

เหตุการณ์ที่กระตุ้นให้คนโกรธ หรือทำทางที่ยั่วยุให้คนโกรธนั้น เป็น เรื่องของกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล คนเราเรียนรู้ที่จะไม่ชอบและ เผลอชอบกับสิ่งที่ไม่ชอบในรูปแบบหรือแบบหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการ :เผชิญหน้าโดยตรง ในรูปแบบของสัญลักษณ์ หรือจากตัวแบบ สิ่งเร้าต่าง ๆ จะหาหน้าที่เป็นสิ่งที่เร้าที่ก้าวร้าวได้โดยการ เชื่อมโยงกับผลารตอบสนองที่แตกต่างกัน ความก้าวร้าวเดียวกันถูกตอบสนองได้ต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ หรือบุคคลที่ความก้าวร้าว นั้นแสดงออก ข้อมูลเหล่านี้ทำให้คนเรากำหนดพฤติกรรมตามผลที่จะเป็นไปได้ของพฤติกรรม ดังนั้นคนเรามักจะก้าวร้าวต่อคนและในสิ่งแวดล้อมที่เขาปลอดภัย และได้รางวัลจากการทำเช่นนั้น แต่จะไม่ก้าวร้าวเมื่อ เสี่ยงต่อการถูกลงโทษ

รูปแบบที่แตกต่างกันของสิ่งกระตุ้นความก้าวร้าวมีดังนี้

3.1 อิทธิพลจากตัวแบบ (Modeling Influences)

พฤติกรรมมนุษย์นั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของสิ่งเร้าที่เป็นตัวแบบกันมาก ผลของการศึกษาการเห็นตัวแบบจากห้องทดลองโดยทั่วไป แสดงให้เห็นว่าทั้ง เด็กและวัยรุ่นในกลุ่มที่เห็นผู้อื่นแสดงความก้าวร้าวมีพฤติกรรมในการลงโทษมากขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เห็นตัวแบบก้าวร้าว (Bandura 1973: 77) นอกจากนี้อิทธิพลของตัวแบบก้าวร้าวมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่ผู้สังเกตกำลังโกรธด้วย (Bandura 1976: 212)

ตัวแบบมีอิทธิพลระดับความก้าวร้าวได้ 4 ประการ (Bandura 1976: 212-213; Bandura 1983: 18-19) คือ

1. ตัวแบบทำหน้าที่เป็นตัวระงับการยับยั้งพฤติกรรม (Disinhibitory Function)

ปกติการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมักจะถูกสังคมตักเตือน การได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแล้วไม่ได้รับโทษหรือถูกตักเตือน ทำให้คนคาดคิดได้ว่าการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเช่นนั้นเป็นที่ยอมรับและกระทำได้

2. ตัวแบบทำหน้าที่ในการส่งเสริมพฤติกรรม (Facilitative Function) ในหลาย ๆ กรณี การมีพฤติกรรมก้าวร้าวเหมือนคนอื่นเป็นการได้รับรางวัล ในขณะที่หาพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ก้าวร้าวอาจไม่ได้ผลในตนเองเดียวกัน เช่นนักจี้เครื่องบินที่ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่คนเรียกกร้อง ก็เป็นตัวแบบให้ผู้อื่นได้มาก

3. ตัวแบบเป็นตัวกระตุ้นความตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การเห็นตัวแบบก้าวร้าวทำให้เกิดการกระตุ้นอารมณ์ต่อผู้ดู ภายใต้อาณัติที่บุคคลมีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่แล้ว การกระตุ้นทางอารมณ์จะเพิ่มการตอบสนองที่ก้าวร้าวขึ้น (Bandura 1976: 212)

4. ตัวแบบส่งผลในการเน้นสิ่งเร้า (Stimulus Enhancing Effects) ความสนใจต่อการกระทำของตัวแบบ และอุปกรณ์ที่ตัวแบบใช้ อาจกระตุ้นผู้ดูให้หาพฤติกรรมก้าวร้าวใหม่ ๆ ภัยที่ไม่ต้องเลียนแบบพฤติกรรมเดิม ในการทดลองหนึ่งของ Bandura (1976: 213) พบว่าเด็ก ๆ ที่สังเกตเห็นตัวแบบใช้ไม้ตีตุ๊กตาคาลัมลุก จะใช้ เวลาในการเล่นตีของอื่น ๆ มากกว่าเด็กที่ไม่ได้ดูตัวแบบตีตุ๊กตาคาลัมลุก

3.2 การกระตุ้นความก้าวร้าวจากการกระทำที่ไม่น่าพึงใจ (Aversive Treatment) การกระตุ้นความก้าวร้าวจาก เหตุการณ์หรือการกระทำที่ไม่น่าพึงใจมีหลายกรณี ดังต่อไปนี้

3.2.1 การทำร้ายร่างกาย

การทำร้ายร่างกายดูเหมือนจะเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดที่จะทำให้เรารู้สึกถึงความก้าวร้าวออกมา เพราะคนเรามีแนวโน้มที่จะทำร้ายกลับเพื่อป้องกันตัว หรือเพื่อห้ามปรามการทำร้ายของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งการป้องกันและห้ามปรามการทำร้ายจากฝ่ายตรงข้ามเป็นตัวเสริมแรงในการลดความเจ็บปวดของผู้ถูกทำร้ายลงด้วย ดังนั้นการทำร้ายร่างกายจึงมีคุณค่าในทางปฏิบัติของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

อย่างไรก็ตาม มีหลักฐานที่พบว่าเงื่อนไขที่ทำให้เจ็บปวดเป็นแค่เพียงตัวกระตุ้นความก้าวร้าวได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น การที่คนเราจะต่อสู้กลับหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าเขาผ่านการต่อสู้ที่ประสบความสำเร็จมาหรือไม่ และกำลังของคู่ต่อสู้เป็นอย่างไร งานวิจัยของ Peterson (1971) พบว่าคนที่ประสบความสำเร็จในการใช้ความก้าวร้าวควบคุมคนอื่นได้เท่านั้นจึงจะเพิ่มความก้าวร้าวยิ่งขึ้น ตรงข้ามกับผู้มีความก้าวร่วมน้อย ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกห้ามปรามไม่ให้ก้าวร้าวได้ง่าย จากความพ่ายแพ้ในการต่อสู้

3.2.2 การขู่และการดูถูก (Verbal Threat and Insults)

การทำร้ายทางสังคมในรูปของการขู่และการดูถูกทำให้เพิ่มความก้าวร้าวในการหาร้ายร่างกายกันมากขึ้น Toch (1969) พบว่าการสบลู่ การดูถูกชื่อเสียง และสถานภาพทำให้เกิดความก้าวร้าวได้ การทำให้บุคคลเสียหาย เช่น มีมัก เกิดร่วมกับการโต้เถียงกัน และทำให้บุคคลปกป้องศักดิ์ศรีของตนเองโดยการใช้คำพูด และการต่อสู้กันอาจเกิดจากการสบลู่คู่หมั้น ซึ่งก่อให้เกิดความเจ็บปวดมากกว่าการหาร้ายร่างกาย ในทางปฏิบัติมีตัวอย่างจากหลายประเทศที่ต่อสู้เพื่อรักษาหน้าของตัวเอง โดยยอมแลกความเจ็บปวดจากการสู้รบของประชาชนเพียงเพื่อให้ได้ชัยชนะในการต่อสู้

การดูถูกอย่างเดียวอาจมีผลน้อยในการกระตุ้นผู้ที่คลั่งความก้าวร้าวได้ แต่มักทำให้พฤติกรรมก้าวร้าวของตัวแบบที่ยั่วยุนั้นสูงขึ้น และเป็นการไม่ห้ามปรามพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นด้วย (Hartman 1969) ในวัฒนธรรมย่อยซึ่งสถานภาพทางสังคมของบุคคลได้มาจากการต่อสู้ การขู่สถานภาพ การทำร้ายภายในกลุ่ม หรือนอกกลุ่มจะกระตุ้นความก้าวร้าวจากการโต้ตอบได้อย่างรวดเร็ว

การอธิบายว่าการดูถูกมีศักยภาพกระตุ้นความก้าวร้าวได้หรือไม่นั้น เป็นเรื่องของความสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าว่าการดูถูกนั้นทำให้เกิดผลอะไรตามมา คนที่ถูกผู้อื่นแล้วแพ้ ไม่เพียงแต่เขาจะเป็นเหยื่อต่อไป แต่จะถูกปรับรางวัลและสิทธิพิเศษจากสังคมด้วย กรณีที่การแสดงความก้าวร้าวตอบโต้ต่อการดูถูก สามารถลดการข่มขู่ได้ในอนาคต การตอบสนองอย่างก้าวร้าวก็จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงการเสริมแรงทางบวกไปในลักษณะตรงกันข้าม

การเปลี่ยนแปลงจากภาวะหนึ่งไปสู่ภาวะที่ไม่น่าพึงใจในชีวิต ทำให้คนก้าวร้าวขึ้นได้ สิ่งนี้สามารถอธิบายได้ว่าเป็นปัญหาของความแตกต่างระหว่างผลธรรมที่คาดหวังกับผลธรรมจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำมาอธิบายได้ทั้งในกรณีของความก้าวร้าวส่วนบุคคลและความก้าวร้าวกลุ่มได้ ในกรณีของบุคคลนั้น การคาดหวังว่าการกระทำของเขาจะทำให้เขาได้รับรางวัลในระดับใดระดับหนึ่งแล้วต้องถูกถอดถอน หรือลดการเสริมแรงทางบวกลง ทำให้เกิดความไม่น่าพึงใจเกิดขึ้น กรณีนี้การถอดถอนหรือลดการเสริมแรงทางบวก เป็นทั้งการลงโทษและเป็นเงื่อนไขที่มีคุณสมบัตินทางลบเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะที่เคยเป็นกลางมาก่อน

แรงของความก้าวร้าวกลุ่ม ซึ่งมักกล่าวกันว่ามิใช่สาเหตุสำคัญมาจาก ความยากจนและความไม่พอใจในชีวิตนั้น หากพิจารณาดูจะพบว่าคนที่ไม่พอใจต่อสภาพการณ์ใด ๆ ไม่ได้ก้าวร้าวไปเสียทั้งหมด ตัวอย่างที่เห็นได้คือ พวกผิวคานอ อเมริกา ซึ่งมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อม ที่ไม่น่าพึงใจ แต่มีคนส่วนน้อยเท่านั้นที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงไปสู่การ เป็นที่ยอมรับ คนส่วนใหญ่ ซึ่งคอยรอโอกาส และสูญเสียประโยชน์ไม่ได้มีส่วนในการประท้วงที่ทำลายข้าวของสาธารณะต่าง ๆ ในเมืองใหญ่ ๆ มีเพียง 15-20% ของพวกผิวคานอที่แสดงออกอย่างก้าวร้าว (Lieberson and Silverman 1965: 887-898) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า ความไม่พอใจ สร้างความก้าวร้าวในคนที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมดีกว่า ซึ่ง เคยได้รับการ เสริมแรงมาก่อนด้วย ดังนั้นคำอธิบายข้อหนึ่งต่อปรากฏการณ์เหล่านี้คือ ผู้ก้าวร้าวกระทำพฤติกรรมก้าวร้าวดังกล่าว เพราะคาดว่า การกระทำเช่นนั้นสามารถสร้างแรงบังคับในการ เปลี่ยนแปลงสังคมได้ (Caplan 1970) และการอธิบายความไม่น่าพึงปรารถนา เหล่านี้ก็เป็นภาวะสัมพันธ์กับสิ่งที่บุคคลเคยได้ (มี) ในอดีตมากกว่าจะเป็นระดับจริง ๆ ของเงื่อนไขที่ไม่น่าพึงปรารถนาว่าระดับเท่าไรที่จะทำ ให้ระดับความก้าวร้าวเป็นกลุ่มได้

ข้อมูลที่ยืนยันความเห็นข้างต้นได้จากการวิเคราะห์เงื่อนไขของการ เกิดการปฏิวัติของ Davis (Bandura 1976: 216) ซึ่งรายงานว่า การปฏิวัติมักปรากฏเมื่อการ พัฒนาของสังคมเศรษฐกิจได้รับการคาดหวังว่าจะดีขึ้นจากผู้ก่อการ นอกจากบุคคลจะเปรียบเทียบ ผลกรรมจากการคาดหวังและผลกรรมจริง ในลักษณะ เปรียบเทียบสิ่งที่อยู่ในปัจจุบันสัมพันธ์กับอดีต แล้ว บุคคลยัง เปรียบเทียบสิ่งที่เขามีอยู่ในชีวิตกับบุคคลอื่น ๆ ด้วย เราจึงสรุปได้ว่า ความไม่ พึงพอใจข้อนี้้นมาจากความแตกต่างของผลกรรมจากการคาดหวังและผลกรรมจริง เพราะเรายัง พบบางคนที่ยังพอใจในรางวัลที่จำกัดที่เขาได้รับ คราบคืดที่เขาเปรียบเทียบกับเขาได้เท่า ๆ กับ คนอื่นหรือได้มากกว่าคนอื่นด้วย

3.2.4 การขัดขวางพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย (Thwarting of Goal Directed Behavior)

ในทฤษฎีแรงขับ ความก้าวร้าวถูกกระตุ้นขึ้นเมื่อถูกขัดขวาง ถ่วงเวลา ไปถึง เป้าหมายช้าลง หรือขัดขวางไม่ให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ งานวิจัยของทฤษฎีการเรียนรู้ทาง สังคมชี้ว่า การขัดขวางสามารถทำให้คนเราเพิ่มความพยายามมากขึ้นได้ และการขัดขวางไม่ทำ ให้เกิดความก้าวร้าวขึ้นในคนที่ไม่มีประสบการณ์ในการได้แรง เสริมจากการทำเช่นนั้นมาก่อน รวมทั้งคนที่ถูกผลักดันให้ไกลจาก เป้าหมายมากจนเขาคิดว่าไปไม่ถึง (Bandura and Walters 1963) นอกจากนี้งานวิจัยยืนยันว่า คนเราก้าวร้าวมากกว่าเมื่อถูกขัดขวางอย่างไม่มีเหตุผล มากกว่าคนที่ถูกขัดขวางอย่างมีเหตุผลพอฟังได้ แม้จะเป็นการขัดขวางพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย เดียวกัน (Cohen 1955; Pastore 1952 cited by Bandura 1976: 217)

ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ยืนยันถึงลักษณะที่แตกต่างของสิ่งกระตุ้น ความก้าวร้าวที่ไม่น่าพึงใจต่าง ๆ ว่า สิ่งกระตุ้นความก้าวร้าวที่ไม่น่าพึงใจเหล่านี้ แม้จะมี ศักยภาพในการกระตุ้นความก้าวร้าวได้หลากหลายชนิด แต่ก็ เป็นเพียงสิ่งที่บอกแนวโน้มมากกว่าจะ เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นหรือเพียงพอสำหรับการ เกิดความก้าวร้าว

3.3 ตัวจูงใจให้กระทำพฤติกรรมก้าวร้าว (Incentive Inducements)

ตัวจูงใจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจที่จะก้าวร้าวได้ ความสามารถทางปัญญา ของมนุษย์ที่คาดถึงผลกรรมในอนาคต และนำมาขึ้นาพฤติกรรมของตนเองนั้น ทำให้เกิดความ ก้าวร้าวหลายชนิดที่มนุษย์ทำขึ้นเพราะหวังรางวัลที่จะได้รับ ซึ่งผลกรรมที่คาดหวังนี้อาจไม่ตรงกับ ผลกรรมที่จะ เกิดจริง ๆ ก็ได้ เพราะผลกรรมที่คาดหวังได้มาจากการสังเกตผลกรรมของผู้อื่น จากการอ่านหรือบอกเล่าของตัวแนะในประสบการณ์ ซึ่งเป็นตัวทำนายความน่า เชื่อถือของผลกรรม ได้เท่านั้น การตัดสินใจผิดพลาดทำให้เกิดความคาดหวังผลกรรมที่ผิดพลาด (จากความเป็นจริง) ได้ เห็นได้จากผู้ทำผิดที่มักจะประ เนิมความสำเร็จในการทำพลาดไป เช่น ในการประท้วงโดยใช้ หลังกลุ่มผู้ประท้วงก็ยังคงประท้วงอย่างใช้กำลังอยู่ เพราะคาดว่าจะมีบังคับให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

3.4 ความก้าวร้าวจากการหาคำคำสั่ง (Instructional Control)

ในกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม คนเราถูกสอนให้เชื่อฟังคำสั่ง โดยให้รางวัล กับผู้ เชื่อฟังและลงโทษผู้ที่ไม่เชื่อฟัง คำสั่งจึงเป็นตัวกระตุ้นที่มีอำนาจ หลังจากรูปแบบของการ ควบคุมทางสังคมตัวนี้ได้ถูกสร้างขึ้น ผู้มีอำนาจตามกฎหมายสามารถสั่งให้ผู้อื่นก้าวร้าวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการกระทำนั้นเป็นสิ่งยุติธรรม และจำเป็น และตัวแทนของรัฐมีอำนาจในการ บังคับ Snow (1961 cited by Bandura 1976: 212) ได้ตั้งข้อสงสัยเถวว่า เมื่อมองไปใน ประวัติศาสตร์อันยาวนานของมนุษย์ เราจะพบการมาดกรรมที่ซ่อนเร้นมากมายที่ถูกกล่าวในนาม ของการ เชื่อฟังมากกว่าในนามของผู้กบฏ

ในการศึกษาความก้าวร้าวจากการเชื่อฟังของ Milgram (1974) แสดงให้เห็นว่าผู้ เข้าร่วมการทดลองที่ตั้งใจที่จะเชื่อฟังคำสั่งให้ช็อกไฟฟ้าจากผู้ทดลอง แม้จะมีเสียงร้องที่ แสดงถึงความเจ็บปวดของเหยื่อ ผู้เข้าร่วมการทดลองรู้สึกสาบมากใจที่จะตัดสินใจช็อกไฟฟ้าใน ปริมาณมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บมากขึ้น หรือจะปฏิเสธคำสั่งนี้ดี แต่เมื่อเห็นผู้อื่นทำตามการ ลงโทษเช่นนี้ ทำให้เกิดการ เชื่อฟังที่จะแสดงความก้าวร้าวมากขึ้น

การทำร้ายคนที่มองไม่เห็นหรือถ้าต้นเหตุของการทำร้ายอยู่ไกลกว่าจะรับรู้ผลนั้น
 ดูเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายกว่าการทำร้ายแบบระบุตัวบุคคล กรณีนี้เห็นได้จากรูปแบบการทำสงครามซึ่งมี
 คนจำนวนมากถูกฆ่าและทำลายล้างนั้นเป็นการทำร้ายที่ไม่ระบุตัวบุคคล แต่เมื่อใดก็ตามที่ความ
 เจ็บปวดจากการถูกทำร้ายของใครก็ตามถูกแสดงให้เห็น จะทำให้บุคคลคำนึงตัวเองมากขึ้น และมี
 อิทธิพลยับยั้งความก้าวร้าวนี้ได้ Milgram (1974) พบว่าการเชื่อฟังที่จะทำร้ายผู้อื่นน้อยลง ถ้า
 ระบุตัวผู้ถูกทำร้ายเป็นบุคคลเด่นชัดขึ้น ผลเหล่านี้ชี้ว่า ความก้าวร้าวจากการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น
 เป็นเรื่องของสังคมมากกว่าเป็นการกระทำที่โหดร้ายของบุคคล

3.5 การควบคุมจากสภาพหลอนของบุคคล (Delusional Control)

ความก้าวร้าวบางกรณีเกิดขึ้นจากการควบคุมจากภาพ หรือคำสั่งที่ได้จากความ
 เชื่อหลอน ๗ ที่สั่งให้คนทำ บางคนได้ยินเสียงให้ฆ่า บางคนรู้สึกว่าคนอื่นกำลังจะรุมทำร้ายตัวเอง
 ดังนั้นจึงต้องชดเชยแต่ละบุคคลเสีย การศึกษาการลอกเลียนแบบประธานาธิบดีของ Weisz and Taylor
 พบว่า ฆาตกรอยู่ภายใต้การควบคุมของอำนาจหลอน ผู้ฆ่าคิดว่าตัวเองเป็นผู้หนึ่งรู้ว่า
 ประธานาธิบดีจะคิดคบหาสมคบกับต่างประเทศล้มรัฐบาล หรือมีฉะนั้นก็เป็นเพราะผู้ฆ่าเห็นว่า
 ความทุกข์ยากที่ตนได้รับมาจากการกลั่นแกล้งของประธานาธิบดี

4.) ปัจจัยที่กำกับพฤติกรรมก้าวร้าว

มีงานวิจัยทางจิตวิทยามากมายที่แสดงว่าพฤติกรรมถูกกำกับโดยผลของมัน หลักการนี้
 ใช้กับความก้าวร้าวได้เช่นกัน การตอบสนองของความก้าวร้าวก็เหมือนกับรูปแบบพฤติกรรมทาง
 สังคมอื่นที่สามารถเกิดขึ้น แยกแยะพฤติกรรมเป็นค่าบวก ลบได้ และยังคงพฤติกรรมอยู่ได้จาก
 ผลกรรมที่ความก้าวร้าวสร้างขึ้น

ในทฤษฎีเก่าแก่ทางจิตวิทยานั้น อิทธิพลของการเสริมแรงจำกัดอยู่เพียงการมีอิทธิพลต่อ
 ผลกรรมภายนอกของผู้กระทำพฤติกรรม แต่ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมได้แยกแยะการควบคุม
 ของการเสริมแรงที่มีต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมถึง 3 รูปแบบคือ การเสริมแรงจากผลกรรมตรง
 การเสริมแรงจากประสบการณ์การสังเกต และการเสริมแรงตนเอง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง
 การควบคุมของการลงโทษที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย

4.1 การเสริมแรงจากผลกรรมตรง(Direct External Reinforcement)

ความก้าวร้าวได้รับอิทธิพลจากผลกรรมตรงหลายรูปแบบ (Bandura 1976: 219-222 ดังต่อไปนี้

4.1.1 รางวัลที่จับต้องได้ (Tangible Rewards)

คนเรามักจะใช้ความก้าวร้าวในฐานะที่เป็นวิธีการที่ทำให้ได้รางวัล
 ที่เป็นสิ่งของ Patterson, and others (1967) สังเกตปฏิสัมพันธ์ของเด็ก และพบว่า 80%-
 ของการทำร้ายของเด็กทำให้เขาได้รับรางวัลเป็นสิ่งของ ชูวอาชญากร และวัยรุ่นที่ก้าวร้าว

สามารถสนับสนุนตัวเองโดยการศึกษาซึ่งได้มาจาก เงินที่หามาด้วยอาชีพหรือวิธีการที่ก้าวร้าว นักประหวังได้ในสิ่งที่เรียกร่องจังกการบังคับที่เรียกว่า การปฏิรูปสังคม เพื่อหาให้ชีวิต ความเป็นอยู่ด้านวัตถุดีขึ้น และประเทศที่มีอำนาจได้ประเทศอื่นเป็นอาณานิคมจากการทำสงคราม

4.1.2 รางวัลทางสังคมและทางสถานภาพ (Social and Status Rewards)

พฤติกรรมก้าวร้าวบางพฤติกรรมยังคงอยู่ได้ เพราะได้รับการยอมรับ และได้รับรางวัลเป็นสถานภาพสังคม คนที่ได้รับการชมเชยจากพฤติกรรมการทำร้ายผู้อื่นจะพัฒนาความก้าวร้าวมากขึ้น ขณะที่พฤติกรรมเดียวกันจะลดความก้าวร้าวลง ถ้าไม่มีการยกย่องชมเชย (Geen and Stonner 1971: 149-153) การตอบสนองความก้าวร้าวถ้าได้รับการเสริมแรงจากสังคม ไม่เพียงแต่จะเพิ่มความถี่ขึ้นเท่านั้น ยังจะทำให้เพิ่มรูปแบบของความก้าวร้าวมากขึ้นด้วย (Geen and Pigg 1970: 165-170; Loew 1967: 335-341)

การสังเกตการเสริมแรงทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในเงื่อนไขธรรมชาติก็พบผลเช่นเดียวกับในห้องทดลอง การศึกษาของ Bandura and Walters (1959) พบว่าบิดามารดาของเด็กที่ชอบทำร้ายร่างกายนั้นไม่เพียงแต่ปล่อยให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวในบ้าน ยังให้อภัย ให้การสนับสนุนและให้คำชมเชยต่อพฤติกรรมก้าวร้าวที่ลูกแสดงต่อเพื่อน ๆ ในชุมชนด้วย การศึกษาในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่มีความก้าวร้าวของ Short (1968) พบว่าในกลุ่มก้าวร้าว สมาชิกได้สถานภาพและได้รับการยกย่องจากความชำนาญในการต่อสู้ และการศึกษาของ Andrus (1969) ทำให้เห็นได้ว่าในระหว่างสงคราม สังคมมักจะให้เหรียญกล้าหาญ และการยกย่องจากสังคมแก่ผู้ที่มีความสามารถในการฆ่า ยกตัวอย่างเช่น ในกลุ่มพวกนาซี ซึ่งเห็นว่าการจับชนกลุ่มน้อยเป็นทาสและการปฏิบัติการโหดร้ายต่อชนกลุ่มน้อย เป็นการกระทำที่หวังดีต่อชาติ นั้น มีการเสริมแรงและสนับสนุนกันในระหว่างแคมป์ว่าใครฆ่าคนได้มากกว่ากัน และจากกรณีหลังนี้เราสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าประชาชนที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมเช่นนี้ สามารถมีพฤติกรรมที่โหดเหี้ยมทารุณ และภาคภูมิใจในการกระทำเช่นนั้นได้ หากมีการเสริมแรงกันอย่าง เป็นสถาบัน เช่นนั้น

4.1.3 การแสดงออกว่าถูกทำร้าย (Expressions of Injury)

ทฤษฎีแรงขับเสนอว่า เป้าประสงค์ของความก้าวร้าวคือการทำร้าย (หรือทำให้เจ็บปวด) ดังนั้นพฤติกรรมก้าวร้าวจึงได้รับการเสริมแรงจากการแสดงความทุกข์ทรมานของเหยื่อ ในทัศนะของ Sears, Maccoby and Levin (1975) สัญญาณความเจ็บปวดของผู้ถูกก้าวร้าวจะกลายเป็นรางวัลต่อผู้กระทำ โดยการผ่านการเชื่อมโยงซ้ำ ๆ กับการปลดปล่อยความเครียดและการนำเอาความคับข้องใจออกมา ในทัศนะของ Feshbach (1970) บอกอีกอย่างว่า การตีความค่าของรางวัลในการแสดงความเจ็บปวดเป็นเรื่องของความภาคภูมิใจในตน (Self-Esteem) การรับรู้ความเจ็บปวดในบุคคลอื่นของผู้ก้าวร้าวเป็นประสบการณ์ที่พึงพอใจ เพราะการได้แก้แค้นสำเร็จทำให้ผู้ก้าวร้าวเกิดความภาคภูมิใจในตน

บางทัศนะเสนอความเห็นอย่างตรงกันข้ามว่า ลักษณะของความทรमान เป็นตัวยับยั้งมากกว่าจะเป็นการเสริมแรงทางบวกต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะศักยภาพที่เป็นอันตรายและมีความรุนแรงนั้น ในสังคมแทบทุกสังคมมักจะลงโทษ (ยกเว้นสังคมบางสังคมซึ่ง เป็นกรณีพิเศษ) เนื่องจากมีกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม คนส่วนใหญ่จึงปรับการประเมินตนเอง ให้เข้ากับระดับมาตรฐานสังคม ซึ่งเห็นกันว่าความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่น่าลงโทษ และไม่มีศีลธรรม ผลที่ตามมาคือ ความก้าวร้าวที่ทำให้ผู้อื่นทุกข์ทรมานนั้นทำให้คนกลัวการแก้แค้น และถูกตำหนิ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีแนวโน้มที่ยับยั้งการทารุณมากกว่า อย่างไรก็ตาม การศึกษาว่าการแสดงออกถึงความเจ็บปวดมีผลต่อการทารุณเหยื่ออย่างไรนั้น ได้ให้ข้อมูลสนับสนุนเรื่อง "การยับยั้ง" มากกว่า ความก้าวร้าวจะลดน้อยลง เมื่อเหยื่อส่งเสียงร้องครวญครางมากกว่าเมื่อเหยื่อทุกข์ทรมานอยู่ใน ความเจ็บปวด (Baron 1971: 48-54; Geen 1970: 165-170) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Milgram (1974) ที่พบว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะแสดงความทุกข์น้อยลง เมื่อเขา เห็นเหยื่อได้รับความทุกข์ทรมานเห็นมาจากเขาเป็นเหตุ

อย่างไรก็ตาม ขอบเขตและการศึกษาจากประชากรยังจำกัดเกินกว่า จะให้ข้อสรุปว่า การแสดงออกถึงความเจ็บปวดไม่ได้ให้การเสริมแรงทางบวกต่อพฤติกรรม ก้าวร้าวเลย เพราะคาประมาท และถูกดูถูกจากคนแปลกหน้าในห้องทดลองอาจจะไม่สร้างความ กลียดชัง จนเกิดความพอใจในการแก้แค้นเหมือนสภาพที่คนถูกกดขี่ในชีวิตจริงก็ได้ เพราะมี เงื่อนไขที่แน่นอน บางเงื่อนไขที่แสดงว่าการแสดงออกถึงความเจ็บปวดมีคุณสมบัติ เป็นการ เสริมแรงทางบวก เห็นได้จากการฝึกหัดในสังคมที่ความก้าวร้าวได้รับการให้ค่าสูงจากผู้มีอำนาจ ต่าง ๆ การเสริมแรงเช่นนี้ทำให้คนพอใจที่จะสร้างความเจ็บปวดให้ผู้อื่น ปรากฏการณ์เหล่านี้ เกิดขึ้นในกระบวนการสู้รบใน Nuremberg ที่ Rudolph Hoess ผู้นำในเอา Auschwitz มีหน้าต่างที่มองผ่านเข้าไปในห้องแก๊ส เห็นการฆ่าคนมาก ๆ ได้้นอกจากนี้การศึกษาจากคลินิก ด้านเพศ พบกรณีที่ความเจ็บปวดเป็นรางวัลที่มีประสิทธิภาพสูง ครอบคลุมการเชื่อมรั้งซ้ำ ๆ กับการพึงพอใจในด้านเพศ ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจด้านเพศจาก การทำให้ผู้อื่นหรือตนเอง เจ็บปวด (Bandura 1976: 222)

ในทัศนะของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนั้น เห็นว่า ความทรमानของฝ่าย ตรงกันข้ามนั้นจะเป็นรางวัล เมื่อการทารุณผู้อื่นเป็นการปลดปล่อยความไม่สบายของเขาหรือ ให้ประชนต่อผู้ก้าวร้าวในประการใดก็ตาม และเมื่อผู้ก้าวร้าวรู้สึกถูกดูถูกเองจากการทารุณ คนอื่น การแสดงความเจ็บปวดของฝ่ายตรงข้ามจะเป็นการลงโทษที่ทำให้หยุดพฤติกรรมทารุณ มากกว่าจะทำให้การทารุณคงอยู่ต่อไป

4.1.4 การบรรเทาการกระทำที่ไม่น่าพึงใจลง (Alleviation of Aversive Treatment)

บ่อยครั้งที่คนเราจำเป็นต้องยอมรับสถานการณ์หรือการกระทำที่ก่อกวนเขา ซึ่งเป็นภาวะที่เขาต้องการหนีไปให้พ้น และกรณีเหล่านี้การแสดงความก้าวร้าวเป็นวิธีที่ช่วยแก้ปัญหาได้ ดังมีตัวอย่างของการเสริมแรงจากบรรเทาการทำร้ายหรือบรรเทาความเจ็บปวดที่บุคคลถูกกระทำจากผู้อื่น ตัวอย่างหนึ่งคือเด็ก ๆ ที่เคยตกเป็นเหยื่อของการทำร้าย ทำให้ความเป็นเหยื่อของเขาสิ้นสุดลงโดยการแสดงความก้าวร้าวโต้ตอบ จนกระทั่งกลายเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวที่เพิ่มขึ้นในตัวเขาเอง (Patterson, and others 1967) ในวัฏจักรของความก้าวร้าว การชกต่อย อาจจะทำให้ความกดดันน้อยลง ซึ่งดีกว่าการถูกสังคมหัวเราะเยาะหรือถูกทำไม่ต่อสู้อะไรเลยก็ได้ มนุษย์เรานั้นไม่ได้แสดงพฤติกรรมในการป้องกันตัวนั้นโดยไม่ได้คิดอะไรเลย ภายใต้งैอนไซที่ไม่น่าพึงใจในชีวิต คนเราก็จะยืนยัน อย่างน้อยก็ชั่วขณะหนึ่งที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่อาจสร้างความเจ็บปวด (ทางกาย) แก่เขาในปัจจุบัน แต่จะปลดปล่อยเขาออกจากความมีคัมหรือทรมานทางใจในปัจจุบันหรืออาจเป็นโอกาสให้เขาปลดปล่อยตัวเองจากความทรมานทั้งกายใจในโอกาสต่อไปด้วย

4.2 ผลกรรมจากการลงโทษ (Punishing Consequences)

ผลกรรมจากการลงโทษผู้ที่ก้าวร้าวต่อผู้อื่นมีผลในการยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าวได้ โดยผ่านการทำข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น ๆ การยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นมี 2 ลักษณะ คือ (Bandura 1983: 25-27)

1. การยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าวจากสังคม ซึ่งมาจากการลงโทษจากภายนอกจากบุคคลอื่น ๆ จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีข้อห้ามไม่ให้ทำพฤติกรรมก้าวร้าวชนิดต่าง ๆ
 2. การยับยั้งพฤติกรรมจากตัวบุคคลนั้นมาจากปฏิกริยาการคาดหวังผลกรรมที่นำพาหนีของตัวเอง หรือการคาดหวังผลกรรมทางลบของตัวเองในการทำพฤติกรรมก้าวร้าว
- ผลของการบังคับใช้การลงโทษในการควบคุมพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีสิ่งที่จะต้องคำนึงหลายปัจจัย ปัจจัยสำคัญคือ ผู้แสดงความก้าวร้าวได้ประโยชน์อะไรจากการแสดงความก้าวร้าว นั้นหรือไม่ และ เขามีวิธีอื่นที่จะทำได้สิ่งที่เขาต้องการนอกจากวิธีการอย่างก้าวร้าวหรือไม่ (นอกจากนี้ประเด็นที่ต้องพิจารณาในการลงโทษทั่ว ๆ ไปได้แก่ ลักษณะของผลกรรมก้าวร้าว นั้นนับว่าร้ายแรงหรือไม่ เกิดขึ้นนานหรือไม่ ผลกรรมเกิดขึ้นโดยมีตัวกระตุ้นที่มากหรือน้อย เป็นต้น)

โดยทั่วไปเมื่อบุคคลมีวิธีการอื่น ๆ ที่ทำให้เขาได้สิ่งที่ต้องการ เขาก็ไม่จำเป็นต้องใช้ความก้าวร้าวซึ่งเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ การควบคุมความก้าวร้าวด้วยการลงโทษจะกลายเป็นปัญหามากขึ้น เมื่อพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นได้รับรางวัลทางสังคมหรือวัตถุต่าง ๆ และบุคคลไม่มี

วิธีการอื่นนอกจากวิธีการก้าวร้าว เพื่อให้ได้สิ่งที่เขาต้องการ กรณีเหล่านี้การควบคุมความก้าวร้าวอาจมีประสิทธิภพน้อย หรือไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้กระทำการก้าวร้าวจะยอมปฏิบัติตามได้ ดังนั้นในการลงโทษจึงต้องพิจารณาไตร่ตรองถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย มิฉะนั้นแล้วหากเราใช้การลงโทษที่ไม่มีประสิทธิภพ (คือใช้การลงโทษที่ไม่สอดคล้องกับตัวผู้ทำผิดทำให้การลงโทษไม่มีอำนาจยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าวได้จริง ๆ) ก็จะทำให้ความก้าวร้าวนั้นยังคงอยู่ และแสดงออกในช่วงที่ไม่มีมีการลงโทษแล้วได้อีก หรือพร้อมที่จะแสดงออกในช่วงที่สถานการณ์การลงโทษหายากตัวอย่างเช่น ความก้าวร้าวทางการเมือง ที่มีประกาศคณะปฏิวัติปราบปรามอย่างเด็ดขาด และมีการยกเลิกในบางช่วง กรณีเหล่านี้นอกจากจะเป็นการยับยั้งจากสถานการณ์ที่ไม่สม่ำเสมอแล้ว ยังจะเป็นรางวัลกับพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นเป็นระยะ ๆ ในช่วงไม่มีมีการปราบปรามด้วย

4.3 การเห็นผู้อื่นได้รับการเสริมแรง (Vicarious Reinforcement)

บุคคลได้รับการเสริมแรงจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตว่าพฤติกรรมใดของผู้อื่นที่หาแล้วได้รางวัล ได้รับการลงโทษ ได้รับการเพิกเฉย หรือมีพฤติกรรมใดบ้างที่บุคคลควรแสดงให้เหมาะสม การรับข้อมูลเช่นนี้ทำให้ผลรวมจากการสังเกตมีอิทธิพลต่อผู้สังเกต เช่นเดียวกับผลรวมจากประสบการณ์ตรงของตนเอง

การเห็นผู้อื่นได้รับการเสริมแรงนอกจากจะให้ข้อมูลแล้ว ยังทำให้เกิดแรงจูงใจทางบวกที่ไปกระตุ้นพฤติกรรมในกรณีที่เห็นการได้รางวัลหรือความสำเร็จของผู้อื่นจากการทำพฤติกรรมเช่นนั้น และทำให้เกิดแรงจูงใจทางลบที่ส่งผลยับยั้งพฤติกรรมในกรณีที่ผู้สังเกตเห็นพฤติกรรมนั้นได้รับการลงโทษด้วย นอกจากนี้การเห็นผลรวมจากการสังเกตมีลักษณะสม่ำเสมอในการตอบสนองมากเท่าไร ยิ่งมีผลกระตุ้นและยับยั้งพฤติกรรมมากขึ้น

อย่างไรก็ตามยังมีองค์ประกอบของความแตกต่างระหว่างบุคคลในการตัดสินใจ พฤติกรรมต่าง ๆ และการเปรียบเทียบทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งตัวแบบและผู้สังเกตมักจะมี ความแตกต่างกันในการแยกแยะผลรวมต่าง ๆ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในสังคมวิทยาคือระบบกฎหมาย เป็นสิ่งที่วิวัฒนาการมาจากการหยุดยั้งการทำผิดจากตัวอย่างของบุคคลที่ทำผิดที่ถูกลงโทษ แต่ก็ยังมีผู้ทำผิดอยู่ เหตุที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลในการแยกแยะผลรวมต่าง ๆ ทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับจากคนหนึ่งอาจเป็นการลงโทษในสายตาของอีกคนหนึ่งก็ได้ ขึ้นอยู่กับความแตกต่างด้านเพศ อายุ และสถานภาพสังคม เมื่อพฤติกรรมเดียวกันทำให้เกิดผลที่ไม่เหมือนกันในบุคคลที่แตกต่างกัน กรณีรางวัลที่ได้จากการสังเกตอาจจะไม่ได้รับระดับความก้าวร้าวจากการเลียนแบบได้

ภายใต้สถานการณ์บางอย่าง การลงโทษที่ได้จากการสังเกตทำให้เพิ่มความก้าวร้าวมากกว่าลดความก้าวร้าว ยกตัวอย่างเช่น เมื่อตัวแทนรัฐใช้อำนาจที่ผิดในการให้รางวัลและลงโทษนั้น ทำให้ประชาชนเพิ่มความขุ่นเคืองใจมากขึ้น เพราะการเห็นการลงโทษที่ไม่เป็นธรรม แทนที่จะทำให้คนเชื่อฟัง กลับจะทำให้คนมีปฏิกิริยาจากการตรวจสอบพฤติกรรมของตนเอง และเมื่อพบว่าตัวเองไม่ผิดก็จะเพิ่มพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น และในความเป็นจริงผู้นำ

ในการประท้วงบางครั้งพยายามที่จะทำให้มีผู้สนับสนุน เขามากขึ้นโดยการ เลือกยุทธวิธีที่ก้าวร้าว เพื่อให้รัฐใช้ความรุนแรง เข้าลงโทษ (จะได้ทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่ารัฐลงโทษเกินกว่าเหตุและหันมาสนับสนุนคนแทน)

โดยทั่วไปการเห็นการลงโทษจากการสังเวยมักจะลดคุณค่าของตัวแบบและลดคุณค่าพฤติกรรมของตัวแบบลง อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่ผู้ก้าวร้าวอาจได้รับการให้ค่ามากกว่าลดคุณค่า เมื่อผู้ก้าวร้าวถูกลงโทษจากพฤติกรรมที่ได้รับการให้ค่าสูงจากกลุ่มเพื่อน หรือเมื่อเขาก้าวร้าวต่อต้านระบบสังคมที่ใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหา

ลักษณะที่ผู้ก้าวร้าวตอบสนองต่อผลกระทบของคนก็มีอิทธิพลต่อผู้สังเวยด้วย ซึ่งจะ ทำให้ผู้สังเวยมีปฏิกิริยาทำพฤติกรรมคล้ายคลึงกับตัวแบบนั้นด้วยในภายหลัง

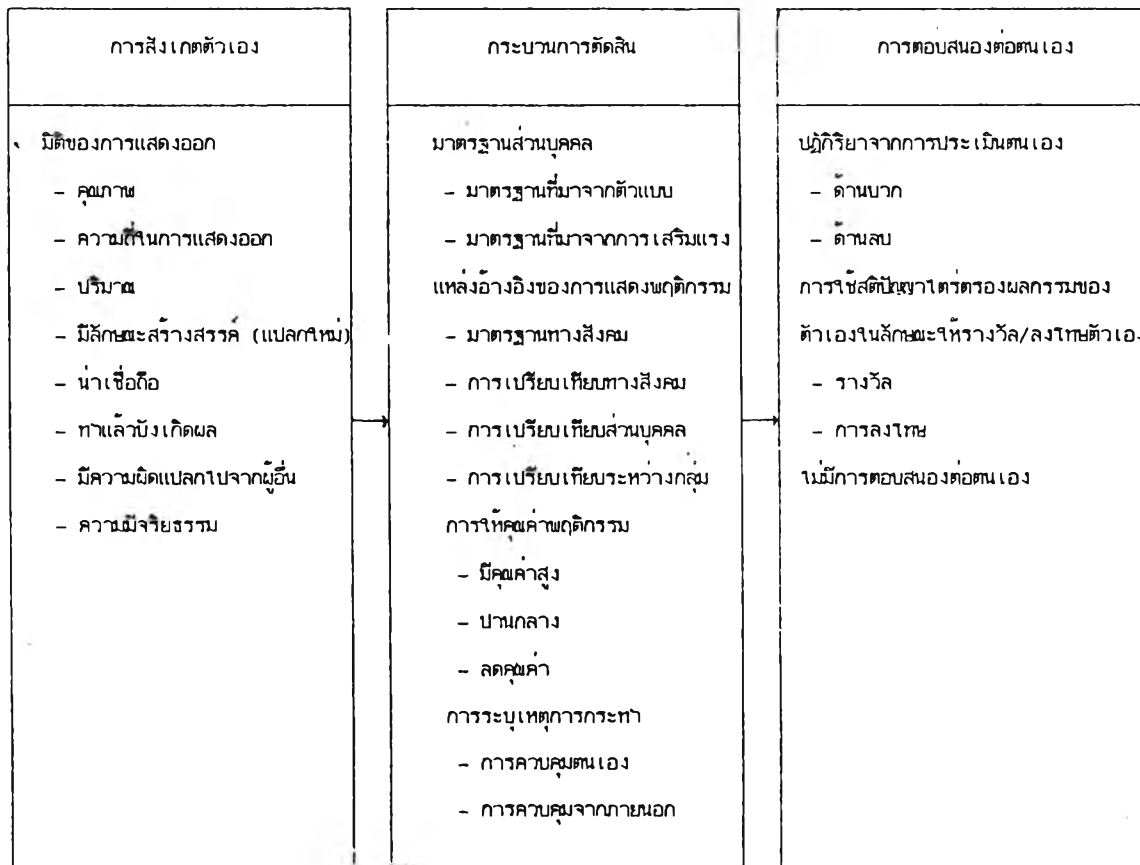
Ditrich, Simon and Greene (1967) รายงานว่า เด็ก ๆ ที่สังเวยตัวแบบแสดงความก้าวร้าวเพราะได้รางวัลจากสังคม จะพยายามแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อจะได้มาซึ่งรางวัลจากสังคมเช่นกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อตัวแบบมีลักษณะตรงข้าม โดยลดการตอบสนองที่ก้าวร้าวลงแล้ว ทำให้ตัวแบบได้รับคำชม หรือแสดงว่าพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นไม่มีอิทธิพลต่อตัวแบบ เด็ก ๆ จะไม่แสดงความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น แม้ว่าเขาจะได้รับคำชมเชยเมื่อเขาทำเช่นนั้น

4.4 การเสริมแรงตนเอง (Self-Reinforcement)

ทฤษฎีความก้าวร้าวมักจะพูดถึง เรื่องของรางวัล และการลงโทษภายนอกซึ่ง ยังเป็นการให้ภาพที่ยังไม่สมบูรณ์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์สามารถควบคุมพฤติกรรมของตัวเอง โดยการสร้างแรงจูงใจให้ตัวเองและสร้างผลรวมของตัวเองได้ มนุษย์ทำในสิ่งที่ให้ความพึงพอใจกับตัวเอง และรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่า เสี่ยงจากการปฏิบัติที่มีผลทำให้ตนเองถูกวิพากษ์วิจารณ์และลดคุณค่าภายในตัวเอง (Bandura 1976: 224)

การควบคุมพฤติกรรมตนเองไม่ใช่ตัวกระทำทางจิตที่ควบคุมพฤติกรรมเท่านั้นแต่ หมายถึงโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structures) ที่ประกอบไปด้วยมาตรฐานของพฤติกรรมที่บุคคลนั้นตัดสินใจแล้ว โดยมีองค์ประกอบย่อยของการรับรู้ การประเมิน และควบคุมพฤติกรรมตนเองร่วมด้วย

องค์ประกอบแรก เป็นองค์ประกอบของการเลือกสังเกตพฤติกรรมของตัวผู้สังเกตในเรื่องวิถีของการแสดงพฤติกรรมของตนเอง จากนั้นตัวผู้สังเกตจะมีปฏิกิริยาต่อตนเอง โดยผ่านองค์ประกอบของการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการย่อยหลายกระบวนการ อันได้แก่ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่นำมาเป็นมาตรฐานกับพฤติกรรมของตนเอง การให้คุณค่าพฤติกรรมที่บุคคลได้ทำไป และการให้ข้อมูลระบุเหตุพฤติกรรมของตนเอง องค์ประกอบที่ 3 เป็นองค์ประกอบ การรายงานพฤติกรรมของตัวตัวเอง ซึ่งเป็นเงื่อนไขให้สร้างผลรวมของตัวเองขึ้นมาได้ การตัดสินใจพฤติกรรมที่น่าขึ้นชอบหาให้เพิ่มปฏิกิริยาการให้รางวัลตัวเอง ในขณะที่การตัดสินใจพฤติกรรมที่น่าขึ้นชอบ หาให้เกิดปฏิกิริยาทางลบต่อตนเอง

ภาพที่ 2 กระบวนการต่าง ๆ ในการควบคุมตนเอง โดยสร้างแรงจูงใจและผลกรรมของตนเอง (Bandura 1983: 29)

การให้รางวัลตัวเองในการแสดงความก้าวร้าว

คนเราสามารถทำให้ตัวเองพึงพอใจกับการแสดงความก้าวร้าวได้หลายวิธี วิธีหนึ่งคือให้รางวัลเสริมแรงตัวเองในการรับเอามาตรฐานพฤติกรรมก้าวร้าวมาใช้ โดยคิดว่าการทำพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นเรื่องน่าภาคภูมิใจ ยกตัวอย่างเช่น การรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่าจากการชนะคู่ต่อสู้การที่ไม่ตำหนิตัวเองในการทำพฤติกรรมร้ายนั้น ผู้ก้าวร้าวให้เหตุผลว่าเป็นการยืนยันถึงความก้าวร้าวจากผู้อื่นโดยการก้าวร้าวตอบแทน ระบบจริยธรรมในการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง เช่นนี้ไม่ได้จำกัดอยู่กับตัวบุคคลหรือกลุ่มที่ต่อสู้เท่านั้น ในวัฒนธรรมก้าวร้าวที่การต่อสู้ได้รับการยกย่อง สมาชิกจะเห็นความก้าวร้าวเป็นเรื่องน่าภาคภูมิใจด้วย

การลงโทษตัวเองในการแสดงความก้าวร้าว

ในการถ่ายทอดทางสังคมนั้น แต่ละบุคคลต้องได้รับตัวอย่างและรับรู้ถึงการลงโทษหรือผลทางลบซึ่งคือความก้าวร้าว ด้วยเหตุนี้คนจึงยับยั้งตัวเองจากพฤติกรรมก้าวร้าวโดยการตำหนิตัวเอง และการลงโทษที่หนักที่สุดสำหรับตัวเองคือ การดูถูกตัวเอง

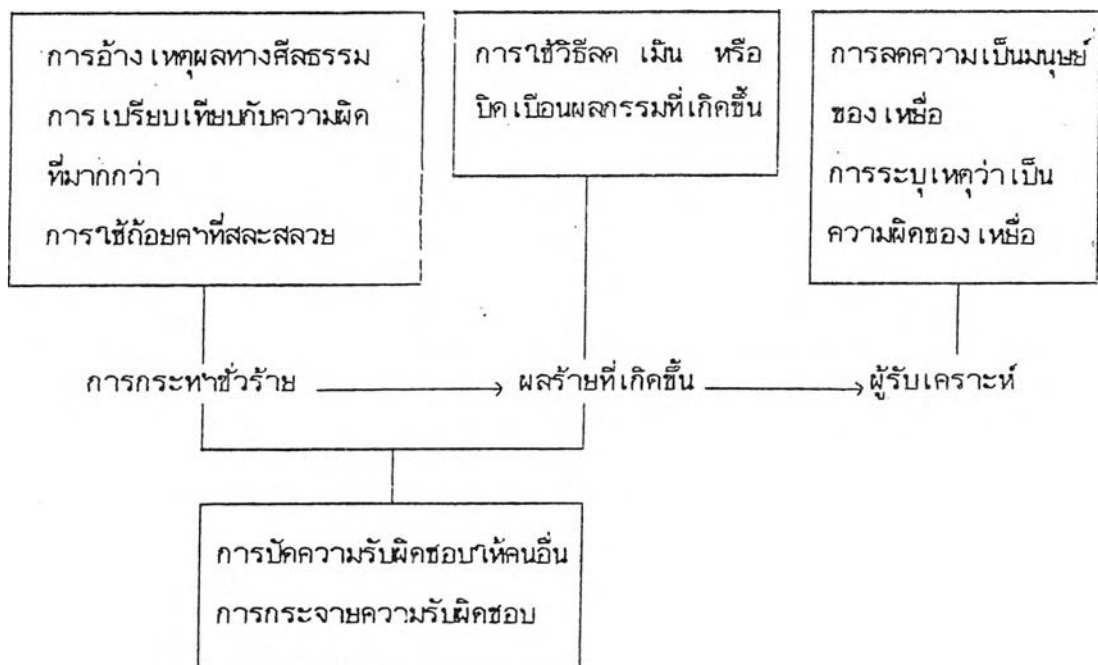
ผลการศึกษาของ Bandura and Walters (1959) พบว่าการตำหนิตัวเองในการแสดงความก้าวร้าวเป็นแรงจูงใจที่มีอิทธิพลให้พฤติกรรมอยู่ในกรอบมาตรฐานสังคม วัยรุ่นที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยการไม่ยอมรับตัวเอง รู้สึกว่าตัวเองไม่มีความสงสารผู้อื่นจะพยายามปรับปรุงตัวเอง แม้พฤติกรรมก้าวร้าวของเขาจะไม่มาก ต่างกับวัยรุ่นก้าวร้าวที่ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์วิพากษ์วิจารณ์ตนเอง จะยังแสดงความก้าวร้าวอยู่มาก

การเพิกเฉยที่จะลงโทษตัวเองในการแสดงความก้าวร้าว

ทฤษฎีอื่น ๆ ที่อธิบายถึงการควบคุมภายในคนมักจะอธิบายการควบคุมภายในตน ในรูปของสคีสัมบัชฎะ (superego) หรือกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม ว่าเป็นตัวควบคุมจากภายในที่มีผลต่อพฤติกรรม ทฤษฎีเหล่านี้พบความยุ่งยากในการอธิบาย การควบคุมภายใน และการทำผิดอย่างใหญ่หลวงของคนที่เคยเป็นคนดี หรือเห็นอกเห็นใจคนอื่นมาก่อนได้

ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คนที่มีจริยธรรมจะแสดงพฤติกรรมน่าตำหนิได้โดยผ่านกระบวนการที่เพิกเฉย ไม่ประเมินตัวเองจากพฤติกรรมน่าตำหนิมากกว่า เพราะมีความผิดปกติหรือข้อจำกัดที่จะเป็นคนไม่ดีมาแต่เดิมแล้ว

โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะเกิดผลกรรมการร้ายยิ่งตนเองมาก เมื่อการเชื่อมโยงสาเหตุระหว่างผลการกระทำ และผลความเสียหายที่เกิดขึ้นมองเห็นได้ชัดเจน แต่มีหลายวิธีการที่บุคคลหาให้ผลกรรมการประ เหม็นตนเองไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ควรดำเนิน

ภาพที่ 3 กลไกของการไม่ประเม็นตนเองในระดับต่าง ๆ ของกระบวนการแสดงพฤติกรรม (Bandura 1983: 31)

1. การอ้าง เหตุผลทางศีลธรรม

คนเราสามารถจะทำให้พฤติกรรมที่น่าตำหนิกลายเป็นเรื่องน่ายกย่องได้ โดยสร้างกระบวนการคิดแบบใหม่ขึ้น กระบวนการนี้กระทำโดยอธิบายว่าความก้าวร้าวที่หานั้นเป็นเรื่องของศีลธรรมและหลักการที่สูงส่ง เมื่อมีวัตถุประสงค์ที่ดีแล้วจะใช้รูปแบบความก้าวร้าวใด ๆ กระทำก็ถือเป็นความถูกต้องไปหมด มีตัวอย่างจากประวัติศาสตร์มากมายที่การกระทำที่เลว และน่าตำหนิต่าง ๆ กระทำขึ้นจากผู้มีเกียรติและผู้มีจริยธรรมในนามของหลักการทางศาสนาและ

อุดมคติที่ถูกต้องดีงาม เช่น การฆาตกรรมหมู่ของชาวคริสเตียนในสงครามครูเสดที่ถือเป็นเรื่องหลักทางศาสนาอันสูงส่ง นอกจากนี้ยังมีการใช้ความก้าวร้าวรุนแรงในนามของ เสรีภาพและความสงบเรียบร้อยในสังคมอีกมากมายที่อ้าง เหตุผลทางศีลธรรมเพื่อใช้กำลังบังคับในการควบคุมสังคม และเปลี่ยนแปลงสังคม ยกตัวอย่างเช่น การฝึกทหารให้เกิดความภาคภูมิใจในการฆ่าฝ่ายตรงกันข้ามเพื่อเป็นการปกป้องประเทศ การทำสงครามเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สิ่งที่ดีกว่าในนามของสงครามประชาชน เป็นต้น ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า การกระทำในนามของจริยธรรมและอุดมคติเหล่านี้ไม่ได้มาจากกลไกการปกป้องตัวเองที่เกิดจากจิตใต้สำนึกหรือความไม่รู้ตัว แต่เป็นกลไกการปกป้องตัวเองอย่างรู้ตัวทั้งสิ้น

2. การเปรียบเทียบกับความผิดที่มากกว่า

คนเราทำให้พฤติกรรมที่นำคำหยาบของตัวเอง เป็นสิ่งที่ถูกต้องได้ จอชการเปรียบเทียบการกระทำนั้นกับสิ่งที่เลวร้ายกว่า ยิ่งมีการเปรียบเทียบเช่นนี้มากเท่าไรก็ดูเหมือนว่าการกระทำนั้นของเขาไม่ใช่ความรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น ในการทำสงครามเวียดนาม และในหมู่ผู้สนับสนุนสงครามเวียดนาม ได้ทำให้การ เช่นฆ่าประชาชนเวียดนามจำนวนมากมหาศาลกลายเป็นความผิดน้อยลง จอชการกล่าวอ้างว่านั่นเป็นวิธีการของการต่อต้านการแพร่กระจายของลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งการ เป็นคอมมิวนิสต์และการกระทำของคอมมิวนิสต์เลวร้ายกว่ามากนัก (Bandura 1986: 574)

การสร้างกระบวนการคิดใหม่ จอชใช้เหตุผลทางศีลธรรมและการเปรียบเทียบกับการกระทำที่เลวร้ายกว่านี้เป็นการไม่ยับยั้งตัวเองในการแสดงความก้าวร้าวที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะนอกจากจะไม่ยับยั้งการกระทำที่ร้ายแรงแล้ว ยังเป็นการให้รางวัลตัวเอง จอชการ เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ทำพฤติกรรมร้ายแรงนั้นด้วย

3. การใช้ถ้อยคำที่สละสลวย

การใช้ถ้อยคำที่สละสลวยเรียกการกระทำที่ก้าวร้าวรุนแรง ทำให้ผู้ทำพฤติกรรมก้าวร้าว สามารถทำพฤติกรรมนั้นอย่างได้รับการยอมรับ และผู้ทำไม่รู้สึกรว่าจะต้องยับยั้งตัวเองในการทำพฤติกรรมเช่นนั้น ในการทดลอง เพื่อศึกษาความก้าวร้าวระหว่างบุคคลครั้งหนึ่งของ Diener, and others (1975 cited by Bandura 1986: 378) พบว่าผู้ใหญ่ที่เข้ารับการทดลองจะแสดงความรุนแรงในการทำร้ายผู้อื่นเป็น 2 เท่า เมื่อการทำร้ายผู้อื่นถูกเรียกว่าเป็นเกม มากกว่าเป็นความก้าวร้าว

การใช้ถ้อยคำที่ทำให้ความก้าวร้าวนั้นดูมีน้ำหนักน้อยลงมีอีกมาก ยกตัวอย่างเช่น ในหมู่ทหารแทนที่จะใช้คำว่า "ฆ่า" ก็ใช้คำว่า "กำจัด" ผู้สร้างภาพยนตร์โทรทัศน์ที่ก้าวร้าว ซึ่งนำเอาฉากการฆ่าอย่างทารุณมาฉายก็เรียกการฆ่าอย่างทารุณนั้นว่า เป็น แอ็คชั่น และการ ผจญภัย เป็นต้น

4. การบิดความรับผิดชอบให้คนอื่น

วิธีหนึ่งของการบิดเบือนความสัมพันธ์ของสาเหตุและผลกรรมที่เกิดขึ้นให้ดูไม่สัมพันธ์กันชัดเจน คือการบิดความรับผิดชอบให้หันไปจากตัวเอง ซึ่งอาจเป็นการบิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่นที่เป็นผู้สั่งให้คนทำ หรือบิดความรับผิดชอบว่าตนเอง เพียงแต่ทำตามหน้าที่เท่านั้น (ธีระพร อุวรรณิณ 2528: 253) ตัวอย่างการวิจัยเกี่ยวกับการเชื่อฟังคำสั่งความเน่า การทดลองของ Milgram (1974) แสดงประเด็นนี้ได้ชัดเจน ผู้วิจัยสั่งให้ผู้ร่วมวิจัยใช้ไฟฟ้าช็อก ผู้วิจัยอีกคน แล้วค่อย ๆ เพิ่มกำลังไฟฟ้าจนถึง 450 โวลต์ ผู้ร่วมการวิจัยของ Milgram ถึงร้อยละ 65 ใช้กำลังไฟฟ้าจนถึงขั้นสูงสุด ส่วนการทดลองในประเทศไทยก็มีผู้ร่วมวิจัยถึงร้อยละ 80 เชื่อฟังคำสั่งจนถึงที่สุด (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ 2517) เหตุผลที่คนซึ่งเชื่อฟังคำสั่งจนถึงที่สุด นำมาอธิบายการกระทำของคน ส่วนหนึ่ง เป็นเหตุผลในการบิดความรับผิดชอบว่า คนเพียงทำตามคำสั่งของผู้วิจัย หรือทำตามหน้าที่ที่ได้ตกลงไว้กับผู้วิจัยเท่านั้น ทหารหลายคนที่ได้รับคำสั่งของพวก นาซีให้ฆ่าชาวยิวนับล้าน ทหารที่ได้รับคำสั่งนำระเบิดในทิ้งที่ฮิโรชิมา และนางาซากิ และทหาร ที่ได้รับคำสั่งให้ประหารพลเรือนเวียดนามจำนวนมากที่ไมเล ต่างก็ใช้เหตุผลตนเอง เกี่ยวกันนี้ อธิบายการกระทำของคน

5. การกระจายความรับผิดชอบ (Bandura 1986: 381)

คนเราจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองลดลง ถ้าผลกรรมที่เสียหายที่เกิดขึ้นนั้น มองไม่เห็นชัดเจนว่ามาจากการกระทำของตนเองตามลำพัง ความก้าวร้าวกลุ่มซึ่งต้องอาศัย การตัดสินใจของกลุ่ม หรือมีการจัดองค์กรที่ซับซ้อน และประกอบไปด้วยการตัดสินใจจากหลาย ฝ่าย ทำให้ลดความรู้สึกมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบของบุคคลลง เพราะ เมื่อทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ จึงไม่มีใครที่ต้องรับผิดชอบจริง ๆ

งานวิจัยของ Bandura, Underwood and Fromson (1975) พบว่าบุคคล จะแสดงความก้าวร้าวมากขึ้นเมื่อการกระทำนั้นเป็นการกระทำของกลุ่มมากกว่ามองเห็นได้ชัดว่า เป็นการกระทำของคนตามลำพัง

นอกเหนือไปจากความก้าวร้าวแล้ว ตัวอย่างหนึ่งของการกระจายความรับผิดชอบ ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมของมนุษย์ คือการหากวาระแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งหาตัว ผู้รับผิดชอบไม่ได้ เพราะคนเรามักจะโทษว่าเป็นการกระทำของผู้อื่น หรือกลุ่มสังคม ไม่ใช่อะไร การกระทำของคนนั่นเอง

6. การลดความเป็นมนุษย์ของเหยื่อ (ผู้รับเคราะห์)

การลดความเป็นมนุษย์ของผู้รับเคราะห์ลง การชานานามหรือปฏิบัติต่อผู้รับเคราะห์ด้วยพฤติกรรมชั่วร้ายต่าง ๆ เป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำสามารถหาสิ่งที่ก้าวร้าวรุนแรงต่อชนกลุ่มนี้โดยไม่รู้สึกลึก (ธีระพร อูวรรณภณ 2528: 254) ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่ผ่านมา มีปฏิบัติการของการลดความเป็นมนุษย์ของผู้เฒ่าและการกระทำที่ร้ายกาจรุนแรงต่าง ๆ ต่อชนบางกลุ่มมากมาย เช่น การปฏิบัติต่อทาส ผู้หญิง คนงานไร้ฝีมือ คนต่างศาสนา และชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งพวกนาซีในเยอรมันที่ฆ่าชาวยิวนับล้าน ๆ คน เพราะรับรู้ว่าจะขจัดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

7. การระบุเหตุว่าเป็นความผิดของเหยื่อ (Bandura 1986: 385)

การระบุเหตุว่าเป็นความผิดของเหยื่อนี้ มีการระบุเหตุได้ตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จนกระทั่งถึงความสัมพันธ์ในระดับสังคม ในเรื่องของความก้าวร้าวระหว่างบุคคล ผู้ก้าวร้าวในการต่อสู้มองเห็นว่าตัวเองไม่ผิด และอ้างเหตุว่าเขาต้องต่อสู้เพราะป้องกันตัวเองบ้าง เหยื่อถูกตำหนิที่ขอความช่วยเหลือมาใส่ตัวเอง หรือไม่ก็เป็นเพราะบุคลิกภาพหรือความรังของเหยื่อ

ในความสัมพันธ์ระดับสังคม กรณีของความก้าวร้าวทางเพศนั้น ผู้ชายมักอ้างเหตุผลว่าเป็นความผิดของเหยื่อ ที่เหยื่อแต่งตัวยั่วชวนก่อน งานวิจัยต่าง ๆ ยังพบว่าผู้ชายมักตำหนิเหยื่อที่ถูกข่มขืนมากกว่าผู้หญิง และผู้ชายที่ชอบมีความรุนแรงค่านิยมเชื่อว่าเป็นส่วนลึกแล้วผู้หญิงชอบถูกข่มขืน เขาจึงไม่ต้องยับยั้งตัวเองที่จะทำพฤติกรรมรุนแรงต่อเหยื่อ

การศึกษาข้ามวัฒนธรรมพบว่าความก้าวร้าวค่านิยมเป็นการแสดงออกของวัฒนธรรมที่ชายกดขี่หญิง (Sanday 1981) การข่มขืนมักพบในสังคมที่มีวิถีชีวิตอยู่ด้วยการใช้ความรุนแรง ผู้ชายถืออำนาจ เป็นใหญ่ ความก้าวร้าวค่านิยมได้รับการให้ค่าถึงการแสดงความเป็นชาย และถือเป็นผู้หญิง เป็นสมบัติของผู้ชาย ในขณะที่การข่มขืนจะไม่ค่อยมีในสังคมที่เน้นมีความรุนแรงระหว่างบุคคล มีความเสมอภาคทางเพศ และให้เกียรติผู้หญิง Malamuth and Donnerstein (1983) ได้สรุปค่านิยมและวัฒนธรรม 2 ลักษณะคือ

- 1) ค่านิยมและวัฒนธรรมที่เน้นถือให้ชายเป็นใหญ่ สังคมที่มีความรุนแรงค่านิยม และ
- 2) วัฒนธรรมที่ให้บทบาทผู้หญิงน้อยและในสังคมเต็มไปด้วยภาพลามกของหญิง ซึ่งทำให้ลดคุณค่าของหญิง วัฒนธรรมทั้ง 2 ลักษณะนี้ ทำให้การยับยั้งตนเองค่านิยมความก้าวร้าวทางเพศของชายที่มีต่อหญิงลดน้อยลง

8. การบิดเบือนผลกรรม

วิธีการหนึ่งที่คนเราจะทำให้เขาไม่ต้องยั้งยั้งตัวเองต่อการทำพฤติกรรมก้าวร้าว หรือหาความเสียหายต่อบุคคลอื่น คือการหลีกเลี่ยงที่จะรับรู้ผลกรรมหรือบิดเบือนผลกรรมที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างของการทำสงครามที่ใช้อุปกรณ์สงครามสมัยใหม่ที่ขาดความน่าเชื่อถือ เพ็ญหน้ากับผู้รับเคราะห์ ซึ่งทำให้ผู้ส่งออกไปได้อย่างง่ายดายขึ้น การศึกษาของ Milgram (1974) ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ใช้ไฟฟ้าช็อกผู้อื่นจะลดการทำร้ายลงถ้าเห็นความเจ็บปวดของเหยื่อชัดเจนขึ้น หรือการที่แรงงานบุหรี่ยุคใหม่ นักวิทยาศาสตร์มาทดสอบล้างหลักฐานที่พบว่าผู้สูบบุหรี่จัดจะมีปัญหาสุขภาพมากขึ้น ล้วนเป็นการหลีกเลี่ยงที่จะรับรู้ผลกรรมหรือบิดเบือนผลกรรมที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น

นอกจากนี้ Bandura (1986: 385) ยังกล่าวว่า การค่อยเปลี่ยนแปลงตนเอง ไปสู่ความก้าวร้าวที่ละ เล็กเล็มน้อยก็ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นผู้ก้าวร้าวได้

การฝึกฝนที่ละ เล็กเล็มน้อย วิทยุเจ้าตัวไม่ได้รู้สึกสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของตนเองนั้น ทำให้คนที่อ่อนโยนกลายเป็นคนก้าวร้าวได้ วิธีการคือ ให้นำแต่ละคนแสดงความก้าวร้าวออกมาโดยไม่ต้องคำหึงตัวเอง หลังจากนั้นก็จะรับความไม่สบายใจ และการคำหึงตัวเอง โดยการแสดงซ้ำ ๆ อีก ระดับของความก้าวร้าวก็จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนกระทั่ง เขาสามารถทำพฤติกรรมก้าวร้าวได้โดยไม่รู้สึกลำบากใจอีกต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ และการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรม

งานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมส่วนใหญ่จะเป็น การศึกษาข้ามวัฒนธรรม และศึกษาประเภทอาชญากรรมเพียงประเภทใดประเภทหนึ่ง เสียมาก อาชญากรรมประเภทที่มีการสนใจศึกษากันมาก เป็นอาชญากรรมด้านเพศ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้ผลที่สอดคล้องกันคือ พบว่าความแตกต่างระหว่างเพศมีผลต่อการตัดสินอาชญากรรมด้านเพศมาก ดังจะ ได้เสนอต่อไป

เพศ

งานวิจัยของ Smith, Tritt and Zollman (1982: 145-146) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรสเค็มของการถัชม้วน และการรับความรุนแรงของการถัชม้วนของนักศึกษาชาวอเมริกันและนักศึกษาชาวเยอรมันพบว่า นักศึกษาชายชาวอเมริกันค่าทนเหวอทถัชม้วนมากที่สุด และนักศึกษาหญิงชาวอเมริกันค่าทนเหวอทถัชม้วนน้อยที่สุด นักศึกษาชายชาวเยอรมันค่าทนเหวอทถัชม้วนมากกว่านักศึกษาหญิงชาวเยอรมัน

ด้านการรับความรุนแรงของการถัชม้วนนั้น นอกจากพบว่านักศึกษาชาวเยอรมันรับความรุนแรงจากการถัชม้วนมากกว่านักศึกษาอเมริกันแล้ว ยังพบว่านักศึกษาหญิงชาวเยอรมันรับความรุนแรงจากการถัชม้วนมากกว่านักศึกษาชายชาวเยอรมันด้วย

Kanekar and Vaz 1983: (147-148) ได้ทำการศึกษากับนักศึกษาในประเทศอินเดีย โดยศึกษาตัวแปรอิสระด้านเพศ ตัวแปรด้านหญิงถัชม้วนทบรสหวาน-ไม่บรสหวาน หญิงถัชม้วนทบรสเค็ม-ไม่บรสเค็ม หญิงถัชม้วนพบปัญหาทางอารมณ์-ไม่พบปัญหาทางอารมณ์จากการถัชม้วน โดยมีตัวแปรตามในการทดลองครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ดังนี้

การทดลองครั้งที่ 1 ตัวแปรตามตัวที่ 1 คือความยาวนานของการถัชม้วนของผัชม้วน

ตัวแปรตามตัวที่ 2 คือความฝืดของเหวอ

การทดลองครั้งที่ 2 ตัวแปรตามตัวที่ 1 คือความยาวนานของการถัชม้วนของผัชม้วน และตัวแปรตามตัวที่ 2 คือ การรับแนวโน้มของการเกิดการถัชม้วน

ผลการทดลองทั้ง 2 ครั้ง พบว่าในตัวแปรความยาวนานของการถัชม้วนของผัชม้วนในการทดลองทั้ง 2 ครั้ง ผัชม้วนหญิงอยู่ในคณานกว่าผัชม้วนชายอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) ใ้ ผัชม้วนอยู่ในคณานกว่าหากถัชม้วนทบรสหวาน ($p < .025$ ในการทดลองครั้งที่ 1 และ $p < .01$ ในการทดลองครั้งที่ 2) และผัชม้วนหญิงอยู่ในคณานกว่าหากถัชม้วนพบปัญหาทางอารมณ์ ($p < .01$ ในการทดลองครั้งที่ 1 และ $p < .001$ ในการทดลองครั้งที่ 2)

ด้านความฝืดของเหวอ ผัชม้วนรับความฝืดของเหวอทถัชม้วนน้อยกว่าชาย และด้านแนวโน้มของการเกิดการถัชม้วน พบว่าผัชม้วนรับแนวโน้มของการเกิดการถัชม้วนมากกว่าชาย

การวิจัยของ Kanekar and Kolswalla (1980: 153-154) ได้ศึกษาการตอบสนองต่อเหวอทถัชม้วนในลักษณะที่สัมพันธ์กับความน่ายอมรับของเหวอ ความน่าดึงดูด และความยาวนานของเหวอ การทดลองนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบอมเบย์ ประเทศอินเดีย ตัวแปรตามคือการรับความฝืดของเหวอทถัชม้วน มาตรฐานใช้ 21 สเกลจาก -10 (ไม่ใช่ความฝืดของเหวอ) จนถึง +10 (เป็นความฝืดของเหวอ) และความยาวนานของการติดคอกของผัชม้วน 0-45 ปี ผลการทดลองพบว่าผัชม้วนรับความฝืดว่าเป็นความฝืดของเหวอมากกว่าหญิง ($p < .001$) และในการระบุจำนวนปีผัชม้วนควรติดคอก พบว่าผัชม้วนหญิงอยู่ในคณานกว่าชาย ($p < .005$)

การศึกษาความแตกต่างของเพศกับการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมค่านอน ๆ

นั้น มีงานวิจัยของ Fraczek (1985: 41-45) พบว่าผู้ชายชาวโปแลนด์และฟินแลนด์ยอมรับการทำร้ายร่างกายผู้อื่นเพื่อป้องกันตัวเอง การทำร้ายผู้อื่นเพราะถูกก่อกวนอารมณ์ และการเข้าไปขัดขวางผู้อื่น (ซึ่งในวัฒนธรรมนั้นถือเป็นความก้าวร้าวอย่างหนึ่ง แต่อยู่ในระดับต่ำ) ได้มากกว่าหญิง และงานวิจัยของ Wullemijn, Richardson and Moore (1986: 29-44) ที่พบว่าผู้หญิงชาวปากัวนิวกินีทั้งในเมืองและชนบทรับรู้การทำร้ายภรรยารุนแรงกว่าชาย

จากการวิจัยที่ผ่านมาพบผลค่อนข้างจะสอดคล้องกันว่า ผู้หญิงจะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่าชาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าในสังคมไทยตัวแปร เพศจะส่งผลต่อการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรม และเพศหญิงจะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่าชายเช่นเดียวกับงานวิจัยในสังคมอื่น

ระดับการศึกษา

การศึกษานี้นี้ชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการรับรู้ความผิดด้านเพศมาก ผู้มีการศึกษาค่ามีปฏิกริยาในทางลบต่อความผิดด้านเพศมากกว่าผู้มีการศึกษาสูง โดยที่มีปฏิกริยาทางอารมณ์มากกว่า ตัดสินความก้าวร้าวทางเพศว่ารุนแรงกว่า เห็นว่าผู้ทำการช่มชืนขาดความเป็นมนุษย์มากกว่า ผู้ทำการช่มชืนสมควรอยู่ในคุกนานกว่า และผู้ทำการช่มชืนขาดศีลธรรมมากกว่าผู้มีการศึกษาสูง (Maria and Nuovo 1986: 187-196) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้อธิบายว่ามีตัวแปรด้านวัฒนธรรมย่อยเข้าแทรกซ้อน เนื่องจากผู้มีการศึกษาค่าจะใช้ชีวิตอยู่กับวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ยึดมั่นว่าการกระทำผิดด้านเพศเป็นเรื่องร้ายแรงอย่างหนึ่งที่โทษไม่ได้ ดังนั้นผู้มีการศึกษาค่าจึงตัดสินความร้ายแรงด้านเพศสูง ในขณะที่ตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมด้านการเมืองและมาเฟียไม่สูงนัก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยนี้มีตัวแปรแทรกซ้อน และผู้วิจัยมีความคิดเชื่อมั่นต่อการศึกษาที่น่าจะทำให้บุคคลมีความตระหนัก มีความรอบรู้ มีวิจารณญาณที่เห็นผลเสียหายจากการไม่เคารพปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น จึงน่าจะเห็นการกระทำผิดเป็นเรื่องร้ายแรงไม่ควรทรมานมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าระดับการศึกษาส่งผลต่อการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมและผู้มีการศึกษาสูงจะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่าผู้มีการศึกษาค่า

ประเภทของสังกัดของสถานศึกษา

สถานศึกษาในประเทศไทยและในกรุงเทพมหานครแบ่งเป็น 2 ประเภทสถานศึกษา คือ สถานศึกษาที่สังกัดหน่วยงานรัฐบาล และสถานศึกษาของเอกชนที่อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาล แม้ในทางหลักการรัฐบาลพยายามจะสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาเอกชนให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับสถานศึกษาของรัฐ แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำกันอยู่มาก สถานศึกษาเอกชนหลายแห่งต้องพยายามช่วยตนเองทุกวิถีทางที่จะดำเนินการกิจการของตนไปให้ตลอดรอดฝั่งได้ เนื่องจากมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาบุคลากรซึ่งมีความสัมพันธ์กัน จากรายงานการสัมมนาเรื่อง การวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนประสบปัญหาเรื่องทุนในการพัฒนาคณาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงไม่สามารถจัดอัตราส่วนคณาจารย์ปริญญาเอก ๖๓ ครี ให้เป็นไปตามมาตรฐานได้ (ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ 2525: 45) นอกจากนี้งานวิจัยของธนู กุลชล (2526: 144-146) อ้างถึงใน สุทธิลักษณ์ ธรรมวิทร 2529) เรื่อง "การระดมและวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาการอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย" พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนประสบปัญหาในการหาอาจารย์ที่มีคุณวุฒิส่งมาปฏิบัติงาน และส่วนใหญ่ต้องอาศัยอาจารย์พิเศษ ผู้บริหารสถาบันมีความเห็นว่า รัฐไม่สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนา คณาจารย์ นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่งมีปัญหาระง่อนเงิน บางปีมีรายจ่ายมากกว่า รายรับ

ในกระบวนการการเรียนการสอนนั้น เราก็คือว่าผู้สอนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ ดังนั้น ภาวะที่สถาบันเอกชนประสบปัญหาเศรษฐกิจนี้ย่อมส่งผลถึงการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ด้วย ทำให้ทำงานไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ หรือไม่สามารถให้ความเอาใจใส่ดูแลอบรมบ่มเพาะบทบาทภาระหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการและการดำเนินชีวิตแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สุมณ ธรรมคินทร์ (2522) ได้พบว่าขวัญของครูนั้นมีความสัมพันธ์กับทุกปัจจัยในการทำงาน และขวัญของครูในโรงเรียนราษฎร์ต่ำกว่าครูในโรงเรียนรัฐบาล

จากสภาพแวดล้อมด้านบุคคลที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยคาดว่าส่งผลการสร้างนักเรียน นักศึกษา ให้มีลักษณะความสนใจต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมต่างกันด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ประเภทของสังกัดของสถานศึกษาส่งผลการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรม และนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่ศึกษาในสถานศึกษาของรัฐบาลและ เอกชนมีการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมแตกต่างกัน

ประเภทของสื่อมวลชนที่ใช้รับข่าวอาชญากรรม

O'Keefe (1984 cited by O'Keefe and Reid-Nash 1987: 150) ได้ศึกษาการรับข่าวอาชญากรรมจากสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ พบว่า ความเข้าใจในข่าวอาชญากรรมจากโทรทัศน์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความรู้ที่ไม่ค่อยปลอดภัย เมื่อต้องอยู่คนเดียวในตอนกลางคืน ความวิตกกังวลว่าจะถูกข่มขืนและความกลัวการถูกทำร้าย ในขณะที่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวกับผู้รับข่าวอาชญากรรมจากหนังสือพิมพ์

O'Keefe and Reid-Nash (1987) ได้ทำวิจัยเพิ่มเติมและพบว่าในการดูโทรทัศน์ ตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือการดูโทรทัศน์ทั้งหมด การดูละครโทรทัศน์และความเข้าใจในข่าวอาชญากรรมนั้น ความเข้าใจในข่าวอาชญากรรมเป็นตัวแปรเดียวที่สามารถทำนายความกลัวอาชญากรรมได้อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .14, p < .01, R^2 = .05$) ทำนายการรับรู้แนวโน้มของการถูกข่มขืนมากขึ้น ($\beta = .14, p < .01, R^2 = .05$) และทำนายความเป็นอิสระ

เกี่ยวกับการป้องกันตัวเองได้อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .20, p < .001, R^2 = .11$) ในขณะที่การอ่านข่าวอาชญากรรมจากหนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำนายความกลัวอาชญากรรมได้

O'Keefe ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความกลัวอาชญากรรมและการเป็นธุระเกี่ยวกับอาชญากรรมนั้น เกิดขึ้นจากการดูข่าวอาชญากรรมจากโทรทัศน์ ไม่ใช่เป็นเพราะตัวข่าวอาชญากรรมเอง และไม่ใช่เป็นเพราะข่าวอาชญากรรมจากหนังสือพิมพ์ ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าข่าวอาชญากรรมบนตัวมันเองไม่ได้ทำให้คนเราเกิดความกลัว และเป็นธุระเกี่ยวกับการป้องกันภัยต่าง ๆ แต่เป็นวิธีการหรือลักษณะที่ข่าวอาชญากรรมนั้น เสนอในโทรทัศน์ต่างหากที่ทำให้ผู้ดูเกิดความกลัวขึ้นมาได้

การอธิบายของ O'Keefe สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gerbner และ Gross (1976) ที่พบว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลในการปรับโลกทัศน์ของผู้ดูให้เห็นเป็นไปตามสิ่งที่โทรทัศน์ได้นำเสนอ ต่างกันแต่เพียงว่างานวิจัยของ Gerbner ศึกษาเกี่ยวกับการดูละครโทรทัศน์ที่ก้าวร้าว และรายการประเภทต่าง ๆ แต่ไม่ได้สนใจศึกษาหรือกล่าวถึงการติดตามข่าวอาชญากรรมเลยเท่านั้น

ข้อมูลจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถกล่าวได้ว่าโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่ส่งผลกระทบต่อความคิดความจำของผู้ดู หรือจำลองสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดี ชัดเจนมากกว่าหนังสือพิมพ์หรือสื่ออื่น ๆ จึงมีอิทธิพลทำให้เกิดความกลัวในผู้ดู ซึ่งจะทำให้ผู้ดูรับรู้ได้ถึงความร้ายแรงมากกว่า และตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นสูงกว่าผู้ดูที่รับข่าวอาชญากรรมจากหนังสือพิมพ์หรือสื่อประเภทอื่น และเนื่องจากผู้วิจัยสนใจศึกษาเฉพาะสื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์กับหนังสือพิมพ์ เพราะเหตุที่เป็นสื่อมวลชนที่มีงานวิจัยอ้างอิงถึงและเป็นสื่อมวลชนที่มีชาวกรุง เทพมหานครใช้มาก งานวิจัยของ เทียนฉาย ก็ระนันท์และคณะ (2526) ที่พบว่าผู้รับสื่อโทรทัศน์ 90.7% และหนังสือพิมพ์ 72.9% ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่านักเรียน นิสิต นักศึกษาที่รับข่าวอาชญากรรมจากโทรทัศน์จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่านักเรียน นิสิต นักศึกษาที่รับข่าวอาชญากรรมจากหนังสือพิมพ์

ความถี่ของการติดตามข่าวอาชญากรรม

Gerbner and Gross (1976) ได้ศึกษาวิจัยจากข้อมูลที่เป็นเอกสาร พบว่าผู้ดูโทรทัศน์มากมักจะประเมินโอกาสที่ตัวเองจะตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าผู้ดูโทรทัศน์น้อย และเห็นว่าสังคมเป็นอันตรายมากกว่าผู้ดูโทรทัศน์น้อย โดยไม่จำกัดระดับการศึกษา เพศ อายุ หรือจำนวนหนังสือพิมพ์ที่อ่าน ทั้งนี้หากอนุมานว่าผู้ดูโทรทัศน์มากได้พบกับความก้าวร้าวและอาชญากรรมที่ร้ายแรงต่าง ๆ จากในโทรทัศน์มากกว่าผู้ดูที่ดูน้อย งานวิจัยของ Gerbner and Gross ก็แสดงให้เห็นถึงปริมาณหรือความถี่ในการดูความก้าวร้าวหรือเรื่องที่เป็นอาชญากรรมจาก

ภาพยนตร์ในโทรทัศน์มากที่จะ เป็นตัวส่งผลให้ผู้ดูเกิดความกลัวอาชญากรรมมากขึ้น ประเมินโอกาสของการตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมมากขึ้น ทั้ง เห็นว่าสังคมเป็นอันตรายมากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า การติดตามข่าวอาชญากรรมถี่มาก ซึ่ง เห็นความร้ายแรงทางรุนแรง ๖ ของอาชญากรรมมาก น่าจะมีผลต่อความกลัวอาชญากรรม และทำให้ทัศนคติความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงขึ้นด้วย อนึ่งสมมติฐานข้อนี้อาจจะต่างจากงานวิจัยที่พบว่า เด็กที่เห็นความก้าวร้าวรุนแรงมากแล้วจะ เกิดความซาซิม (Cline, Croft and Courier 1973; Thomas, and others 1977) หรือการที่เด็กที่มาจากครอบครัวที่ชอบใช้ความรุนแรงจะ ประเมินความรุนแรงทางกายค่า ทั้งนี้ผู้วิจัยมีเหตุผลว่า เพราะการรับรู้อาชญากรรมต่างกับการรับรู้ความก้าวร้าวธรรมดาตรงที่การรับรู้อาชญากรรมมีโอกาสทำให้ผู้ดูประเมินโอกาสของการตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมด้วยได้ ในขณะที่การรับรู้ความก้าวร้าวธรรมดาไม่มีโอกาสการตก เป็นเหยื่อ เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นสมมติฐานเหล่านี้จึงไม่ได้ขัดแย้งกัน เพียงแต่ข้ออธิบายในต่างสถานการณ์เท่านั้น

การเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม และการมีผู้รู้จักคุ้นเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม

การศึกษาของ Barnett, and others (1985: 47-49) ได้ศึกษาความคล้ายคลึงของประสบการณ์และความเห็นอกเห็นใจผู้ถูกข่มขืน โดยมีสมมติฐานว่า ผู้เคยมีประสบการณ์ในการถูกข่มขืน หรือคล้ายคลึงกับการถูกข่มขืนจะ เห็นใจผู้ถูกข่มขืนมากกว่าผู้ไม่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าว ผู้ร่วมการทดลอง เป็นนักศึกษาหญิงชาวอเมริกันระดับปริญญาตรี จำนวน 47 คน ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย Midwestern วิธีการในการศึกษาให้ผู้ร่วมการทดลองดูวีซีดีเทป 5 นาที เรื่องเหยื่อที่ถูกข่มขืน จากเค้าโครงเรื่องจริง โดยผู้แสดงพรรณนาถึงการช่วยบำบัดจิตใจของผู้ถูกข่มขืน และเล่าถึงสภาพทางกายของผู้ถูกข่มขืน หลังจากดูวีซีดีเทปแล้ว ผู้ร่วมการทดลองถูกขอร้องให้เติมแบบสอบถามเกี่ยวกับการตอบสนองทางอารมณ์ที่คัดแปลงมาจาก Batson, and others (1983) จากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองเติมข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์การข่มขืน ซึ่งคัดแปลงจาก Kass and Oros (1982) ผู้ร่วมการทดลองจะถูกพิจารณาว่าเคยเป็นเหยื่อของการข่มขืนมาก่อน ถ้าตอบว่าเคยมีความสัมพันธ์ทางเพศกับบางคนซึ่งผู้ร่วมการทดลองไม่เคยเจอ การสำรวจพบว่ามี 11 คน จาก 47 คน (23.4%) ที่เคยถูกข่มขืน ผู้หญิงเหล่านี้มีแนวโน้มในการตอบสนองว่ามีความเห็นอกเห็นใจผู้ถูกข่มขืน มากกว่าผู้หญิงที่นั่นถูกข่มขืนอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .05$) ผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ว่าบุคคลจะสนองตอบในทาง เห็นอกเห็นใจต่อผู้ถูกข่มขืนมากกว่าตัวเอง เคยมีประสบการณ์ที่นั่นฟังใจคล้ายกัน

เหตุนี้ผู้วิจัยจึงอนุมานผลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปถึงกรณีของการตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม ประเภทอื่นด้วยว่าจะ เป็นไปในลักษณะคล้ายคลึงกัน ว่าการ ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม หรือมี ผู้รู้จักคุ้นเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม ทำให้บุคคลเหล่านั้นได้สัมผัส รับรู้ถึงความเสียหายร้ายแรง ที่เกิดจากอาชญากรรมนั้น จึงน่าจะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมชนิดนั้น ๆ สูงกว่าบุคคลที่ ไม่มีประสบการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า การ ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมหรือการมี ผู้รู้จักคุ้นเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมมีผลต่อการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมโดยที่ผู้ ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ผู้ที่มีผู้รู้จักคุ้นเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมจะตัดสินความร้ายแรงของ อาชญากรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ดังกล่าว

การศึกษาและรายได้ของบิดามารดา

การศึกษาของบิดามารดานั้นมีความสัมพันธ์กับอาชีพและรายได้ ส่วนใหญ่แล้วผู้มีการ ศึกษาสูงมักจะมีอาชีพที่ดีและมีรายได้สูง

งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาของบิดามารดา รวมทั้งระดับเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อ การอบรมเลี้ยงดูบุตร ผู้ที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำมักจะลงโทษลูกด้วยวิธีรุนแรงมากกว่า (เกื้อกุล ทาสี 2513; กฤติยา กฤษฎาวัฑฒิ 2513) และครอบครัวระดับต่ำจะลงโทษทางกาย มากกว่าครอบครัวระดับกลางและระดับสูง (สุจิตรา อุกสาทะ 2519)

การวิจัยในเด็กวัยรุ่นไทยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และพิชญะ ประจวบจั่น (2520) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ มีมากน้อยแตกต่างกันในครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจ และสังคมต่างกัน กล่าวคือ ในครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง และสูง นักเรียน มักรายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก แบบใช้เหตุผลมาก และแบบลงโทษทางจิต มากกว่าลงโทษทางกาย และแบบควบคุมน้อยกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ

การอบรมเลี้ยงดูเหล่านี้ทำให้เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และการศึกษาของ บิดามารดาต่ำ เคยชินกับการแสดงความรุนแรงทางกายมากกว่า ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปถึงการ ซาซึนกับการแสดงความรุนแรงต่าง ๆ ในสังคมด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีสมมุติฐานว่าการศึกษาและ รายได้ของบิดามารดาจะส่งผลต่อการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาและรายได้สูงจะตัดสินความ ร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่านักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาและรายได้ต่ำ

อาชีพบิดามารดา

วรรณงาม โอบชนกัร (2525) ได้วิจัยความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับ พฤติกรรมทาง เศรษฐกิจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพหลัก เป็นผู้ใช้แรงงาน มีความรู้ความเข้าใจว่าพฤติกรรมการฉ้อโกงทางเศรษฐกิจ การลักฉ้อทรัพย์ และมิจฉาชีพผิดกฎหมาย

(ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้บางพฤติกรรมจัดเป็นอาชญากรรมในงานวิจัยนี้ได้ด้วย) ว่าเป็นพฤติกรรมที่ผิด นิด น้อย ค่ากว่าข้าราชการ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองที่เป็นข้าราชการมีความรู้ความเข้าใจว่าพฤติกรรมมึงจาชีพ ผิดกฎหมาย เป็นพฤติกรรมผิด ผิด นิด น้อย สูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพลูกจ้าง เอกชนด้วย ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพข้าราชการมีแนวโน้มมีความรู้ความเข้าใจสูงสุดในพฤติกรรม (ที่เหมาะสม) ทาง เศรษฐกิจ และรองลงมาคือผู้ปกครองอาชีพธุรกิจ การค้าและลูกจ้าง เอกชน และกลุ่มผู้ปกครองที่เข้าใจพฤติกรรม (ที่เหมาะสม) ทาง เศรษฐกิจน้อยที่สุดคือผู้ใช้แรงงาน

เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดามีอิทธิพลต่อบุตร สิ่งทีบิดามารดาคิด เข้าใจ หรือปฏิบัติอย่างไรก็จะได้รับการถ่ายทอดสู่บุตรด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าอาชีพบิดามารดาส่งผลกระทบต่อทัศนคติความร้ายแรงของอาชญากรรม และนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีบิดามารดาอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จะทัศนคติความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่านักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีบิดามารดาอาชีพอื่น

ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยของ Wullemin, and others (1986: 29-44) ได้ศึกษาระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนชานเมือง (เปรียบเทียบกับชาวชนบทที่ห่างไกลความเจริญ) ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้อาชญากรรมในบาบิวีกินี กระจายแบ่งผู้อาศัยในเมืองนาน 1-5 ปี 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป แบ่งประเภทอาชญากรรมเป็น 4 ประเภทคือ

1. อาชญากรรมที่เป็นการทำร้ายร่างกาย เช่น ฆ่า ฆ่าล้างแค้น ทำร้ายร่างกาย ทำร้ายภรรยา
2. อาชญากรรมทางเพศ เช่น รักร่วมเพศ ผิดประเวณี ใกล้อาจาร ช่มชู้
3. อาชญากรรมต่อทรัพย์สินสมบัติ เช่น ขโมย ทุบกระຈก เข้าบ้าน ขโมยรถ ขโมยของในบ้านค้า
4. อาชญากรรมที่ไม่มีผู้รับเคราะห์ เช่น เดินถืออาวุธจับฉ้าว ขับรถขณะเมา เดินด้อม ๆ มอง ๆ ตามที่ต่าง ๆ เมา

ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาของการอยู่ในเมืองมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงในการรับรู้อาชญากรรม ผู้ที่อยู่ในเมืองนาน 10 ปีขึ้นไป จะรับรู้อาชญากรรมแบบไม่มีผู้รับเคราะห์ว่าร้ายแรงต่ำลงทุประเภท (ยกเว้นการเดินถืออาวุธ) และรับรู้อาชญากรรมทางเพศทุประเภทว่าร้ายแรงสูงขึ้น (ยกเว้นการช่มชู้)

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าระยะเวลาของการอยู่ในกรุงเทพมหานครมีผลต่อการทัศนคติความร้ายแรงของอาชญากรรม และนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครในระยะ เวลาต่างกันจะทัศนคติความร้ายแรงของอาชญากรรมต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมโดยนักเรียน นิสิต นักศึกษาน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างของการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมโดยนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรอิสระแต่ละตัว
3. เพื่อศึกษาถึงตัวแปรอิสระที่ทำนายการตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรมโดยนักเรียน นิสิต นักศึกษานกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าในการวิจัย เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร
2. อาชญากรรมและการแบ่งประเภทอาชญากรรมที่เข้าในการวิจัยนี้ ใช้ตามคำจำกัดความในงานวิจัยนี้เท่านั้น ไม่ได้หมายถึงอาชญากรรมในคำจำกัดความความในงานวิจัยอื่น

คำจำกัดความที่เข้าในการวิจัย

อาชญากรรม หมายถึงข้อการกระทำผิดจำนวน 82 ข้อ แบ่งได้เป็นประเภทความผิด 12 ประเภท ที่สร้างขึ้นจากลักษณะของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา (ยกเว้นลหุโทษ) และความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีบทลงโทษทางอาญา

ความร้ายแรงของอาชญากรรม หมายถึงช่วงคะแนนในแต่ละข้อการกระทำผิด ซึ่งมีตั้งแต่ 0 คือไม่ร้ายแรงเลย จนถึง 100 คือร้ายแรงที่สุด

การตัดสินใจความร้ายแรงของอาชญากรรม หมายถึงการที่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ให้คะแนนในข้อการกระทำผิดแต่ละข้อ จาก 0 ถึง 100

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระมี 13 ตัวแปร คือ

1. เพศ แบ่งเป็น 2 ระดับคือ
 - 1.1 ชาย
 - 1.2 หญิง

2. ระดับการศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับคือ
 - 2.1 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มี 2 ประเภท
 - 2.1.1 นักเรียนมัธยมปลายสายสามัญ
 - 2.1.2 นักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 - 2.2 ระดับปริญญาตรี
3. ประเภทของสังกัดของสถานศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ
 - 3.1 สถานศึกษาของ เอกชน
 - 3.2 สถานศึกษาของรัฐบาล
4. ประเภทของสื่อมวลชนที่เข้ารับข่าวอาชญากรรม แบ่งเป็น 5 ประเภทคือ
 - 4.1 หนังสือพิมพ์
 - 4.2 วิทยุทัศน์
 - 4.3 วิทยุ
 - 4.4 นิตยสาร
 - 4.5 อื่น ๆ โปรดระบุ
5. ความถี่ของการรับข่าวอาชญากรรม แบ่งเป็น 9 ระดับคือ
 - 5.1 รับทุกวัน
 - 5.2 รับ 2 วันต่อครั้ง
 - 5.3 รับ 3 วันต่อครั้ง
 - 5.4 รับ 4 วันต่อครั้ง
 - 5.5 รับ 5 วันต่อครั้ง
 - 5.6 รับ 6 วันต่อครั้ง
 - 5.7 รับ 7 วันต่อครั้ง
 - 5.8 อื่น ๆ โปรดระบุ
 - 5.9 ไม่ได้รับเลย
6. การเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ
 - 6.1 ไม่เคย
 - 6.2 เคย
7. การมีผู้รู้จักคุ้นเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ
 - 7.1 ไม่มี
 - 7.2 มี

8. การศึกษาของบิดา และ 9. การศึกษาของมารดา แบ่ง เป็น 5 ระดับคือ
 1. ระดับประถมศึกษา
 2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 4. ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 5. ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า
10. อาชีพของบิดา แบ่ง เป็น
 - 10.1 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 - 10.2 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
 - 10.3 รับจ้างบริษัทเอกชน
 - 10.4 เกษตรกร
 - 10.5 อื่น ๆ
11. อาชีพของมารดา แบ่ง เป็น
 - 11.1 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 - 11.2 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
 - 11.3 รับจ้างบริษัทเอกชน
 - 11.4 เกษตรกร
 - 11.5 แม่บ้าน
 - 11.6 อื่น ๆ
12. รายได้ต่อเดือนของทุกคนในครอบครัวรวมกัน
 - 12.1 ไม่เกิน 5,000 บาท
 - 12.2 5,001-10,000 บาท
 - 12.3 10,001-15,000 บาท
 - 12.4 15,001-20,000 บาท
 - 12.5 มากกว่า 20,000 บาท
13. ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (มีตั้งแต่ 1 ปี-25 ปี)

ตัวแปรตาม คือคะแนนการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรม จำนวน 82
 ข้อการรหัสผิด แบ่งเป็นประเภทอาชญากรรมได้ 12 ประเภท แต่ละข้อมีค่าคะแนนตั้งแต่
 0-100 คะแนน

สมมุติฐานการวิจัย

- 1) นักเรียน นิสิต นักศึกษานานกรุง เทพมหานคร จะตัดสินความร้ายแรงของ อาชญากรรมแตกต่างกันตามระดับหรือประ เภทของตัวแปรดังนี้
 - 1.1 เพศ นักเรียน นิสิต นักศึกษา เพศหญิง จะตัดสินความร้ายแรงของ อาชญากรรมสูงกว่าชายอย่างมีนัยสำคัญ
 - 1.2 ระดับการศึกษา นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูง จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาค่ำอย่างมีนัยสำคัญ
 - 1.3 ประเภทของสังกัดของสถานศึกษา นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่ ศึกษานสถานศึกษาของรัฐบาล จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมแตกต่างจากกลุ่มที่ศึกษาใน สถานศึกษาของ เอกชนอย่างมีนัยสำคัญ
 - 1.4 ประเภทของสื่อมวลชนที่ใช้รับข่าวอาชญากรรม นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่รับข่าวอาชญากรรมจากสื่อประเภทโทรทัศน์ จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่า กลุ่มที่รับข่าวอาชญากรรมจากสื่อประ เภทหนังสือพิมพ์อย่างมีนัยสำคัญ
 - 1.5 ความถี่ของการรับข่าวอาชญากรรม นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่ รับข่าวอาชญากรรมทุกวัน จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับข่าว อาชญากรรมทุกวันอย่างมีนัยสำคัญ
 - 1.6 การเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่ เคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยตก เป็น เหยื่ออาชญากรรมอย่างมีนัยสำคัญ
 - 1.7 การมีผู้รู้จักคุ้นเคยเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่มีผู้รู้จักคุ้นเคยเคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรม จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรม สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีผู้รู้จักคุ้นเคย เคยตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างมีนัยสำคัญ
 - 1.8 การศึกษาของบิดา นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่มีบิดามีการศึกษาสูง จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มที่มีบิดามีการศึกษาค่ำอย่างมีนัยสำคัญ
 - 1.9 การศึกษาของมารดา นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่มีมารดามีการ ศึกษาสูง จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มที่มีมารดามีการศึกษาค่ำอย่างมีนัย สำคัญ
 - 1.10 อาชีพของบิดา นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่มีบิดามีอาชีพรับราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มที่มีบิดามีอาชีพอื่นอย่าง มีนัยสำคัญ

1.11 อาชีพของมารดา นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่มีมารดาที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มที่มีมารดาที่มีอาชีพอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

1.12 รายได้ต่อเดือนของทุกคนในครอบครัวรวมกัน นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนของทุกคนในครอบครัวรวมกันสูง จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนของทุกคนในครอบครัวรวมกันต่ำอย่างมีนัยสำคัญ

1.13 ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่มที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครนาน จะตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมแตกต่างจากกลุ่มที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครไม่นาน อย่างมีนัยสำคัญ

2) ตัวแปรอิสระจาก 13 ตัวแปรหลัก ร่วมกันทำนายคะแนนการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานครได้อย่างมีนัยสำคัญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมของ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เมื่อศึกษาตามตัวแปรต่าง ๆ
3. ทำให้ทราบถึงตัวแปรหรือปัจจัยที่ทำนายการตัดสินความร้ายแรงของอาชญากรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปประยุกต์ใช้กับการวางแผนป้องกันอาชญากรรมหรือการกระทำผิดที่เกิดขึ้นจากกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในกรุงเทพมหานคร